

Azərbaycan-Türkiyə dostluq və qardaşlığı dünya üçün örnəkdir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ankarada Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın səlahiyyətlərinin icrasına başlaması mərasimində iştirak ediblər

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın səlahiyyətlərinin icrasına başlama mərasimində iştirak etmək üçün iyunun 3-də Ankaraya işgüzar səfər edib.

Ankara şəhərinin Esenboğa Hava Limanında dövlətimizin başçısını və birinci xanım Mehriban Əliyevanı rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Həmin gün Ankarada Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın səlahiyyətlərinin icrasına başlaması mərasimi keçirilib.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva mərasimə iştirak ediblər.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və xanımı Əminə Ərdoğan mərasimə iştirak edən Prezident İlham Əliyevi, birinci xanım Mehriban Əliyevanı, digər dövlət və hökumət başçıları, nümayəndə heyətlərinin rəhbərlərini salamlayıblar.

Mərasimə Türkiyə Respublikasının qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün, şəhidlərin və fevralın 6-da baş vermiş zəlzələ nəticəsində həlak olanların xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olunub, "İstiqlal Marşı" səsləndirilib.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan çıxış edərək yəni-dən Prezident vəzifəsinə seçilməsi üçün ona etimad göstərən seçicilərə minnətdarlığını bildirib.

Mayın 28-də keçirilmiş seçkilərdə millətin iradəsinin əksini tapdığını, "Türkiyə yüzilliyi"nin başladığını və ölkənin sıçrayış mərhələsinin qapılarının açıldığını vurğulayan Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan siyasi və dini baxışlarından, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, 85 milyonluq əhəlinin etimadını boşa çıxarmamaq üçün inamla sөy göstərəcəklərini qeyd edib. Türkiyə Respublikasının yaradılmasının 100-cü ildönümündə sarsılmaz həmrəyliyə daha böyük ehtiyac duyulduğunu diqqətə çatdıran dövlət başçısı elan olunacaq yeni hökumətlə birlikdə "Türkiyə yüzilliyi" istiqamətində uğurla çalışacaqlarını deyib: "Gün bir olmaq, bərabər olmaq, min illik qardaşlığımızı daha da

möhkəmləndirmək gündür. Gün övladlarımızın aydın sabahlarına sahib çıxmaq gündür... Birlikdə "Türkiyə yüzilliyi"nin inşası üçün çiyin-çiyinə çalışmalıyıq".

Türkiyə demokratiyasının bütün azadlıqların əksini tapdığı, mütərəqqi və əhatəli Konstitusiyaya ilə gücləndiriləcəyini qeyd edən Rəcəb Tayyib Ərdoğan növbəti beş il ərzində Türkiyə Respublikasının şanını və şərəfini qorumaq, etibarını artırmaq və adını dünyada daha da ucaltmaq üçün var gücü ilə çalışacaqlarını vurğulayıb.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan səlahiyyətlərinin icrasına başlaması mərasimində iştirak edən Prezident İlham Əliyevə, digər dövlət, hökumət başçılarına və qonaqlara bir daha minnətdarlığını bildirib.

Mayın 28-də - 105 il əvvəl qazandığımız müstəqillik gününü təntənəli şəkildə qeyd ediyimiz tarixdə türk dünyası adına daha bir sevinci və qürurlu xəbər aldıq. Qardaş Türkiyədə keçirilən prezident seçkilərinin ikinci turunda da böyük siyasi lider Rəcəb Tayyib Ərdoğan qalib gəlmişdi və bu qalibyyət həm türk dünyası birliyinin daha da güclənəcəyi və

möhkəmlənəcəyinin, həm də tarixən var olan Azərbaycan-Türkiyə sarsılmaz birliyinin daha da dərinləşəcəyinin qarantı idi. Məhz buna görə idi ki, milli iradə nümayiş etdirərək ölkələrinin gələcəyi üçün düzgün seçim edən Türkiyə xalqı ilə bərabər, bu qələbə Azərbaycan xalqının da sevincinə səbəb olmuşdu.

İnaqurasiya mərasimində diqqətçəkən vacib nüanslardan biri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Prezident İlham Əliyevə xüsusi diqqət və ehtiram göstərməsi oldu. İstər mərasim zalına daxil olan Rəcəb Tayyib Ərdoğanla ön cərgədə əyləşən Prezident İlham Əliyevin zalda alqışlarla qarşılanan səmimi görüşü, istərsə də Rəcəb Tayyib Ərdoğanın çıxışı zamanı "Dəyərli qardaşım, Azərbaycan Prezidenti xoş gəldin, təşəkkür edirəm", - deməsi özü iki qardaşın bir-birinə olan hörmət və ehtiramı, həm də iki qardaş ölkənin - Azərbaycan və Türkiyənin həmrəyliyinə təntənəli nümayişi idi.

Azərbaycan-Türkiyə dostluq və qardaşlığı dünya üçün örnəkdir və bu sarsılmaz birlik gücünü "Bir millət, iki dövlət" və "Bir yumruq" fəlsəfəsindən alır.

Heydər Əliyevin dövlətçilik siyasəti və müasirlik

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin və AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin birgə təşkilatçılığı ilə "Heydər Əliyevin dövlətçilik siyasəti və müasirlik" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Konfransdan öncə iştirakçılar Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Naxçıvan şəhərindəki abidəsi önünə gül dəstəsi qoyub, Ulu Öndərin xatirəsini ehtiramla yad ediblər.

Heydər Əliyev Muzeyini ziyarət edən qonaqlar Ümummilli Liderin həyatının və siyasi fəaliyyətinin əsas məqamlarının əksini tapdığı eksponatlarla tanış olublar.

Daha sonra AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illiyi ilə bağlı təşkil olunmuş sərgiyə baxış olub.

Konfransı giriş sözü ilə Bölmənin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev açaraq bildirib ki, 2023-cü il Azərbaycanda cənab Prezident İlham Əliyevin 29 sentyabr 2022-ci il tarixli Sərəncamı ilə "Heydər Əliyev İli" elan olunub, AMEA-da noyabr ayının 28-də bununla əlaqədar olaraq Tədbirlər Planı təsdiq edilib. "Heydər Əliyevin dövlətçilik siyasəti və müasirlik" elmi konfransının "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində keçirildiyinə diqqət çəkən İsmayıl Hacıyev Ulu Öndərin ölkəyə rəhbərliyinin hər iki dövründə həyatın bütün sahələrində qeyd olunan inkişafdan söz açıb. İsmayıl Hacıyev bildirdi ki, Ulu Öndərin ölkəyə rəhbərliyinin birinci dövründə Azərbaycan geridə qalmış aqrar ölkədən inkişaf etmiş sənaye ölkəsinə çevrilmiş, rəhbərliyinin ikinci dövrü isə ölkəmizin çətin ictimai-siyasi dövrünə təsadüf etmişdir. Heydər Əliyev vətəndaş müharibəsi və parçalanmaq təhlükəsi qarşısında qalan Azərbaycanı bu təhlükədən xilas etmiş, adını tariximizə əsl xilaskar kimi həkk etmişdir. Ulu Öndərin ölkəyə rəhbərliyi zamanı onun göstərdiyi və təşəbbüsü ilə reallaşan çoxsaylı uzaqqörən addımlar ölkənin inkişafına töhfə olmuş, xalqın işıqlı sabahına istiqamət vermişdir.

Akademik çıxışı zamanı Ulu Öndərin ölkəyə rəhbərliyi dövründə həyatın müxtəlif sahələri üzrə əldə olunan uğurları konfrans iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb.

Konfransda AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli "Heydər Əliyevin müstəqil dövlətçilik təlimi və müasir dövr" adlı məruzə

edib. Akademik məruzəsində bildirdi ki, Heydər Əliyev dünyanın ən görkəmli siyasi liderləri arasında özünəməxsus yeri olan, dünya səviyyəli siyasi liderdir.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında ardıcıl olaraq Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunmuş elmi konfransların, tədbirlərin keçirildiyinə diqqətə çatdıran akademik qeyd edib ki, bu silsilə tədbirlər Heydər Əliyev şəxsiyyətinin, həyatı və siyasi irsinin elmi əsaslarla tədqiq olunaraq araşdırılması məqsədi daşıyır. Akademik İsa Həbibbəyli bugünkü AMEA-da "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində nəşr olunan kitabları, elmi əsərləri diqqətə çatdırıb.

AMEA rəhbəri məruzəsində Heydər Əliyevin ölkəyə rəhbərliyinin birinci dövründə Azərbaycanın gələcək müstəqilliyinə istiqamətlənmiş uzaqqörən siyasətindən, neft emalı sənayesinin inkişafına diqqətdən, müəyyənləşdirilmiş neft strategiyasının bugünkü bəhrələrindən söz açıb. Onun fəaliyyətinin Naxçıvan dövrün-

də xalqın və ölkənin gələcəyi üçün qəbul etdiyi qərarlardan, təşəbbüskarı olduğu mühüm işlərdən bəhs edib.

AMEA-nın prezidenti 44 günlük müharibənin nəticələrindən, Qarabağda həyata keçirilən genişmiqyaslı quruculuq işlərindən, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü qətiyyətli siyasətdən söz açıb. Vurğulanıb ki, Heydər Əliyev ideyaları bu gün bəhrəsini verir, ölkə başçısı cənab İlham Əliyev Ulu Öndərin ideyaları işığında Azərbaycanı daha da irəli aparır. Heydər Əliyevin ölkənin gələcəyinə hesablanmış ideyaları onun layiqli davamçısı tərəfindən müasir dövrün tələblərinə uyğun şəkildə, uğurla davam etdirilir.

İsa Həbibbəyli çıxışının sonunda yeni çapdan çıxmış Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı Kitabı"nı AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinə hədiyyə edib.

AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov "Heydər Əliyev və

Azərbaycan elmi" mövzusunda məruzə edərək Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycanın milli elm sisteminin yaradılmasından, kadrların milliləşdirilməsi məsələsinin vacibliyindən, habelə alim və ziyalıların qorunması istiqamətində gördüyü işlərdən bəhs edib.

Hələ ölkəyə rəhbərliyinin birinci dövründə elmimizin, eləcə də ölkənin əsas elm məbədi olan AMEA-nın inkişafına verdiyi töhfələrdən danışan akademik məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə təsis olunan elmi-tədqiqat müəssisələrinin bugünkü fəaliyyətinə nəzər salıb. Müstəqillik dövründə də Ulu Öndərin diqqət və qayğısı ilə əhatə olunan Azərbaycan elminin uğurlarından bəhs edib.

"Heydər Əliyev və Azərbaycan təbiəti" mövzusunda məruzə edən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova Ulu Öndər Heydər Əliyevin ekoloji problemlərin həllinə yönəlik həyata keçirdiyi işlərdən, təşəbbüskarı olduğu təkliflərdən və təbii sərvətlərimizin qorunmasına qayğısından danışdı. Xüsusilə ölkəyə rəhbərliyinin müstəqillik dövründə keçirilən torpaq islahatından, biomüxtəlifliyin və başqa mühüm amillərin mühafizəsi ilə bağlı Azərbaycanın özünəməxsus beynəlxalq konvensiyaları diqqətə çatdırıb.

Akademik bununla bağlı Təbii Ehtiyatlar və Bioresurslar İnstitutlarının fəaliyyətindən söz açıb, yeni çapdan çıxmış Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı Kitabı"nın hazırlanmasında Naxçıvandan olan alimlərin əməyini yüksək qiymətləndirib.

Konfransda, həmçinin AMEA Naxçıvan Bölməsinin Tarix, Etnoqrafiya və Arxeologiya İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Hacıfəxrəddin Səfəri "Ümummilli Lider Heydər Əliyevin fəaliyyətində xilaskarlıq missiyası", İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Əbülfəz Quliyev "Heydər Əliyev irsində bütöv Azərbaycan ideyası məsələləri", Tarix, Etnoqrafiya və Arxeologiya İnstitutunun şöbə müdiri, tarix elmləri doktoru, dosent Emin Şixəliyev "Heydər Əliyev və Türk dünyası" mövzulu məruzələrində Ulu Öndərin xalqın mənafeyi, mədəni dəyərlərimizin qorunması, Azərbaycanın bütövlüyü və Türk dünyasının birliyi istiqamətində gördüyü işlərdən bəhs ediblər.

Heydər Əliyev və Azərbaycan-Pakistan münasibətləri

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunda "Heydər Əliyev və Azərbaycan-Pakistan münasibətləri" mövzusunda respublika konfransı keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan və Pakistan arasında bir çox istiqamətlərdə davam edən çoxşaxəli münasibətlərin dostluq və qardaşlıq prinsipinə əsaslandığını qeyd edib. O, iki dövlət arasında əlaqələrin inkişafında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xidmətlərindən bəhs edərək hazırda bu siyasətin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini vurğulayıb.

Azərbaycanın bütün məsələlərdə Pakistanın mövqeyini dəstəklədiyini qeyd edən AMEA rəhbəri hər iki dövlətin bir çox beynəlxalq platformalarda eyni maraqlardan çıxış edərək öz fəaliyyətlərini koordinasiya etdiklərini, bir-birlərini qeyd-şərtsiz dəstəklədiklərini bildirdi.

Akademik İsa Həbibbəyli Pakistanla elm sahəsində də əlaqələrin uğurla davam etdiyini söyləyərək, iki ölkənin elmi qurumlarının doktorant və dissertantların yetişdirilməsində birgə fəaliyyət göstərdiklərini diqqətə çatdırıb. O, birgə əməkdaşlıq çərçivəsində pakistanlı dissertantların AMEA-da ödənişsiz təhsil almasını planlaşdırıldığını qeyd edib. Alim, həmçinin Pakistanın Lahor Dövlət Universitetində urdu dilində böyük Azərbaycan şairi Nizami Gəncəviyə

həsr olunan kitabın çap olunduğunu bildirdi.

Çıxışının sonunda AMEA prezidenti bugünkü tədbirin Azərbaycan-Pakistan münasibətlərinin inkişafına, elmi problemlərin müzakirəsinə öz töhfəsini verəcəyinə əminliyini ifadə edib, konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Daha sonra çıxış edən Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun icraçı direktoru, tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətli Azərbaycan-Pakistan əlaqələrinin yüksələn xətlə inkişaf etdiyini və bu inkişaf sayəsində xalqlarımızın daha da yaxınlaşdığını bildirdi. E.Mədətli institut alimlərinin Pakistanla elmi əlaqələrin genişlənməsinə böyük əhəmiyyət verdiyini qeyd edərək,

azərbaycanlı mütəxəssislərinin bu ölkənin elmi cəmiyyəti ilə qurulan əlaqələrindən, elmi jurnalları ilə əməkdaşlıqlarından, birgə elmi-tədqiqat layihələrindən danışdı.

O, bugünkü tədbirin "Heydər Əliyev İli" ilə əlaqədar Pakistanla birgə təşkil edilmiş elmi konfranslardan biri olduğunu deyərək, konfransın uğurlu elmi nəticələr verəcəyinə inamını bildirdi.

Daha sonra tədbirə onlayn qatılan Pakistan İslam Respublikasının Preston Universitetinin rektoru, professor Əbdül Bəsit "Pakistan-Azərbaycan münasibətləri müasir geosiyasi çağırışlar kontekstində" adlı məruzə ilə çıxış edib. İki ölkə arasında münasibətlərin hələ ötən əsrdən inkişaf etməyə

başladığını qeyd edən məruzəçi mədəni, dini, siyasi, tarixi əsaslara söykənən bu əlaqələrin son 30 il ərzində ən yüksək inkişaf pilləsində olduğunu söyləyib. O, Pakistan və Azərbaycanın müasir dövrdə üzleşdiyi geosiyasi problemlərdən bəhs edib, Pakistanın Azərbaycan-Ermənistan münaqişəsində Ermənistanın işğalçı siyasətini tənqid etdiyini, Azərbaycanı dəstəklədiyini və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını diqqətə çatdırıb.

Tədbirdə Pakistanın "Daily Ettihad" qəzetinin baş redaktoru, Pakistan Qəzet Redaktorları Şurasının vitse-prezidenti Tahir Faruk "Heydər Əliyev və Məhəmməd Əli Cinnah - iki dahi Millət Atası" adlı məruzəsini təqdim edib.

O, Azərbaycan və Pakistanın siyasi həyatında mühüm rol oynamış iki böyük şəxsiyyət - Heydər Əliyev və Məhəmməd Əli Cinnahın hər iki ölkənin xalqı qarşısında gördüyü işlər haqqında məlumat verib. Tahir Faruk Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin ölkənin yenidən qurulmasında və gələcəyinin formalaşdırılmasında əvəzsiz xidmətlər göstərdiyini diqqətə çatdırıb, Ulu Öndərin siyasi fəaliyyəti barədə danışdı.

Konfransda Pakistan Sülh və Diplomatik Tədqiqatlar İnstitutunun prezidenti Fərhad Asifin "Prezident İlham Əliyev və Pakistan-Azərbaycan münasibətləri", Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü Könül Bünyadzadənin "Məhəmməd İqbalın fəlsəfəsinin ümumbəşəri mahiyyəti və həmrəyliyə çağırışları", institutun Etika şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru İradə Zərqanayevanın "Heydər Əliyev və Azərbaycan-Pakistan əlaqələri İslam həmrəyliyi kontekstində" və Siyasət fəlsəfəsi və sosiologiyası şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, s.ü.f.d., dosent Şahin Bağirovun "Pakistan İslam Respublikası dünya siyasətində və Azərbaycan Respublikasına münasibət" mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər. Çıxışlarda bu kimi konfransların keçirilməsinin önəminə toxunulub, tədbirin iki ölkənin elmi qurumları üçün aktual elmi problemlərin müzakirəsi baxımından əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirdilər.

Azərbaycan Milli Kitabxanasının nəşr etdiyi bibliografik göstəricilər Ədəbiyyat İnstitutuna təqdim olunub

İyunun 1-də Mirzə Fətəli Axundzadə adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının nəşr etdiyi bibliografik göstəricilərin AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutuna təqdim edilməsi mərasimi keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktoru, professor Kərim Tahirov, Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi şurasının üzvləri, Milli Kitabxananın əməkdaşları və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Mərasimdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, zəngin irsə malik olan Azərbaycan Milli Kitabxanası bu gün ölkəmizin aparıcı kitabxanalarından biridir və müasir, daim təkmilləşdirilən elektron kataloqu ilə oxucularına mükəmməl xidmət göstərir. Azərbaycan Milli Kitabxanasının alimlərimizin, ziyalıların bu gün ən çox müraciət etdiyi başlıca kitabxanalardan olduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Azərbaycan Milli Kitabxanası Ulu Öndər Heydər Əliyevin sayəsində Milli statusunu qoruyub və bu gün ölkəmizdə kitabxana işinin təşkili üçün nümunə olacaq səviyyədədir.

Kitabxananın pandemiya dövründə alimlərin elmi tədqiqatlarını davam etdirməsində mühüm rol oynadığını bildiren AMEA rəhbəri Azərbaycan Milli Kitabxanasının hazırkı səviyyəyə gəlib çatmasında professor Kərim Tahirovun xüsusi xidmətləri olduğunu vurğulayıb. Qeyd edib ki, beynəlxalq kitabxana təşkilatları, ictimaiyyəti də Kərim Tahirovu peşəkar mütəxəssis kimi qəbul edir və o, xarici tədbirlərdə ölkəmizin kitabxana sistemini ləyaqətlə təmsil edir.

Bu gün keçirilən mərasimlə Azərbaycan Milli Kitabxanasının Ədəbiyyat İnstitutuna 104 adda 479 kitab təqdim etdiyini diqqətə çatdıran AMEA rəhbəri Kərim Tahirovu peşəkar mütəxəssis kimi qəbul edir və o, xarici tədbirlərdə ölkəmizin kitabxana sistemini ləyaqətlə təmsil edir.

Sonra professorlar Qəzənfər Paşayev, İmamverdi Həmidov, filologiya elmləri doktoru Abid Tahirli və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru İsmixan Osmanlı çıxış edərək Azərbaycan Milli Kitabxanasının ölkəmizdə ədəbiyyat elminin inkişafına verdiyi töhfələrdən danışdı.

Sonda çıxış edən Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktoru, professor Kərim Tahirov bu gün kitabxananın başlıca məqsədinin Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin qazandığı uğurların dünya miqyasında təbliğ edilməsi olduğunu deyib. Qeyd edib ki, bu gün rəhbərlik etdiyi kitabxana alimlərimizə, ziyalılarımızla, tələbələrə, bir sözlə, bütün oxuculara ləyaqətlə və məsuliyyətlə xidmət edir.

Təqdim edilən kitabların Azərbaycan elminin inkişafına xidmət edəcəyini deyən professor Kərim Tahirov özünün və Azərbaycan Milli Kitabxanasının fəaliyyətinə verilən yüksək dəyəərə görə AMEA rəhbərliyinə və tədbir iştirakçılarna minnətdarlığını bildirib, qurumlar arasında əməkdaşlığın bundan sonra da davam etdiriləcəyini söyləyib.

Sonra professorlar Qəzənfər Paşayev, İmamverdi Həmidov, filologiya

Kitab Festivalı çərçivəsində Xalq yazıçısı Anarla görüş

İyunun 5-də AMEA-nın Əsas binasının önündəki Elm-lər Akademiyası parkında ikinci Türk Dünyası Ədəbiyyat və Kitab Festivalının (II LitBookFest) açılışı olub.

Festival Beynəlxalq Türk Müəllifləri Birliyinin təşkilatçılığı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi (AYB), Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi, Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti, Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu, Beynəlxalq Türk Akademiyası, TÜRKSOY, TÜRKPA, Yunus Əmrə İnstitutu, İLESAM və digər qurumların dəstəyi ilə keçirilir.

İyunun 6-da AMEA-nın Əsas binasının önündəki Elmlər Akademiyası parkında ikinci Türk Dünyası Ədəbiyyat və Kitab Festivalı (II LitBookFest) çərçivəsində Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anarla görüş keçirilib.

Tədbirdə çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, ikinci Türk Dünyası Ədəbiyyat və Kitab Festivalının Azərbaycanda təşkil olunması ölkəmizin türk dünyasının əsas elmi-mədəni mərkəzlərindən olduğunu isbat edən faktorlardan biridir. Festivalın uğurla davam etdiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli tədbirin kitab həvəskarlarının böyük maraq və sevincinə səbəb olduğunu qeyd edib. O, festivalın ədəbiyyatın, mədəniyyətin, elmin və ictimai fikrin təbliği baxımından əhəmiyyətli platforma rolunu oynadığını vurğulayıb.

Kitab festivalı çərçivəsində görkəmli yazıçılarla, sənət adamları ilə görüşlərin keçirilməsi ənənəsinin bütün dünyada mövcud olduğunu söyləyən alim görkəmli yazıçı və tanınmış ictimai xadim Anarın çoxcəhətli yaradıcılıq fəaliyyətindən bəhs edib.

AMEA rəhbəri bildirib ki, Xalq yazıçısı Anar müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatının əsas yaradıcılarından biridir: "Yazıçının yaradıcılığa başladığı dövrdə sovet ideologiyasının hökm sürməsinə baxmayaraq, o, müstəqil Azərbaycan ədəbiyyatı uğrunda mübarizə aparıb. Altmışıncı illərin ədəbi nəslə və həmin nəslin önündə gedən Anar müəllim vaxtilə Cəlil Məmmədquluzadənin, molla-nəsrəddinçilərin başladığı milli ədəbiyyat ənənəsini yenidən bərpa edib, ona milli istiqlal məzmununu gətirməyi bacarıb".

Akademik İsa Həbibbəyli Xalq yazıçısı Anarın Azərbaycanda ideologiyadan kənar, xalqa xidmət edən ədəbiyyat yaratdığını və ədəbin xalqımızı milli istiqlal uğrunda mübarizəyə hazırlayan ədəbiyyatın yaradıcılarından biri olduğunu qeyd edib. Bildirib ki, yazıçı müstəqilliyin möhkəmləndirilməsi uğrunda gedən proseslərə sanballı töhfəsini verib. Yazıçının "Ağ qoç, qara qoç" əsəri müstəqilliyin mahiyyətini başa salan, onu qorumağın əhəmiyyətini izah edən möhtəşəm əsərdir.

İsa Həbibbəylinin sözlərinə görə, Azərbaycan ədəbiyyatında yeni dövrdə, XIX əsrdə müstəqillik uğrunda mübarizəyə həsr olunan əsərlər içərisində "Ağ qoç, qara qoç"la müqayisə olunacaq əsər yoxdur.

Akademiyə prezidenti Xalq yazıçısı Anarın "Otel otağı" povestinin müstəqillik dövrünün başlanğıc çətinlikləri şəraitindəki mənəvi münasibətləri, açılan yeni dünyada baş verən real hadisələri və çıxış yollarını aydın şəkildə əks etdirdiyini, "Göz muncuğu" romanının isə müstəqil dövlətçiliyi qoruyub saxlamağın önəmini əbədi materiallar əsasında şərh etdiyini vurğulayıb.

Anarın türk dünyasında böyük nüfuzla malik görkəmli yazıçı olduğunu söyləyən akademik İsa Həbibbəyli ədəbin əsərlərinin Qərbin və Şərqlin 40-a yaxın dilinə tərcümə olunduğunu diqqətə çatdırıb. O, Anarın bu yaxınlarda Türk dünyası ədəbiyyatının inkişafındakı xidmətlərinə görə Özbəkistan Respublikasının "Dostluq" ordeni ilə təltif olunduğunu xatırladı. Həmçinin yazıçının TÜRKSOY-un Türk Dilində Danışan Ölkələrin Yazarlar Birliyinin başqanı seçildiyini bildirdi.

"Türk dünyasının böyük oxucu kütləsi Xalq yazıçısı Anarı yeni dövrün türk dünyası ədəbiyyatının lideri kimi qəbul edərək, yüksək qiymətləndirir", - deyən AMEA rəhbəri yazıçının əsərlərinin türk dünyasına həsr olunmaqla yanaşı, açılan bütün dünyanı dərk etməyə və maraqlı hadisələri ədəbiyyata gətirməyə ömək olduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, Anar XIX əsr dünya ədəbiyyatının əsas yaradıcılarından biridir. Onun əsərləri dünyanın əbədi mirasına, əbədi sərvətinə çevrilmişdir.

Çıxışının sonunda akademik İsa Həbibbəyli Xalq yazıçısı Anarın müasir ədəbiyyatımızın müdrik, uzaqqöhrən, mütəfəkkir simalı Dədə-Qorqudu olduğunu qeyd edib.

Daha sonra Milli Dəyərlər üzrə Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri, şair Gülşən Behbud və Xalq yazıçısı Anarın yaradıcılığını təhlil edən, "Qobustan" jurnalının baş redaktoru, yazıçı-dramaturq Pərvin Nurəliyeva çıxış edərək yazıçının yaradıcılığında, onun Azərbaycan ədəbiyyatına verdiyi dəyərli töhfələrdən danışdı.

Sonda Xalq yazıçısı Anar çıxış edərək tədbirin təşkilatçılarına, iştirakçılara, diqqətli oxucularına minnətdarlığını bildirdi.

Qeyd edək ki, 11 iyun tarixində davam edəcək festival çərçivəsində təşkil olunan kitab yarmarkasında müxtəlif nəşriyyatlar iştirak edirlər. Festival hər gün bir ölkənin adı ilə Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Türkmənistan, Özbəkistan və Macarıstan günü kimi adlandırılacaq. Eyni zamanda müxtəlif elmi konfranslar, simpoziumlar, şeir səatları, imza günləri təşkil olunacaq. Həmçinin builki festivalda ilk dəfə olaraq yay kinoteatrı formatında filmlərin nümayişində gözlənilir.

Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi şurasının iclası keçirilib

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi şurasının növbəti iclası keçirilib.

İclasda şuranın üzvləri, Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktoru, professor Kərim Tahirov, AMEA Rəyaset Heyətinin "Elektron Akademiya" şöbəsinin əməkdaşları iştirak ediblər.

Elmi şuranı AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli açaraq gündəlikdəki məsələlərdən bəhs edib. Akademik İsa Həbibbəyli yubileyli olan alimləri təbrik edərək, onların fəaliyyətlərini yüksək qiymətləndirib. Filologiya elmləri doktorları Vaqif Yusifliyə 75, Vüqar Əhmədov 60, filologiya üzrə fəlsəfə doktorları Əflatun Baxşəliyev və Rəşad Qurbanova 70, elmi işçi Zeynalovaya 70 illik yubileyli münasibəti ilə Fəxri fərman təqdim edib.

Mirzə Fətəli Axundzadə adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının nəşr etdiyi bibliografik göstəricilərin Ədəbiyyat İnstitutuna təqdim edilməsi münasibətilə akademiya rəhbəri kitabxananın direktoruna minnətdarlığını ifadə edib. Professor Kərim Tahirov da öz növbəsində bu cür əməkdaşlığın elmə böyük töhfələr verəcəyini bildirdi.

Akademik İsa Həbibbəyli gündəlikdəki "Ədəbi-tarixi şəxsiyyətlərin həyat və fəaliyyətlərinin tədqiq edilməsi vəziyyəti və müstəqillik dövrü Azərbaycan elminin vəzifələri haqqında", "II Türk dünyası Ədəbiyyat və kitab festivalına hazırlığın vəziyyəti haqqında", "Görkəmli ədəbiyyatşünas alim Kamal Talıbzadənin 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında", "Şair, ədəbiyyatşünas Qasım Qasımzadənin 100 illik yubileyinin keçirilməsi" ilə bağlı məsələlər haqqında fikirlərini bölüşüb.

İnstitut əməkdaşlarından filologiya elmləri doktorları, professorlar Asif Rüstəmli və Almaz Ülvi Binnətova, filologiya elmləri doktorları Abid Tahirli və Mərziyə Nəcəfova, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Şəfa Əliyeva xarici ezamiyyələri haqqında məlumat veriblər.

Ədəbiyyat İnstitutunun icraçı direktoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mehman Həsənlı "Elektron Ədəbiyyat İnstitutu: reallıqlar və vəzifələr" mövzusunda məruzə edib.

Elmi katib, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Aygün Bağırılı gündəlikdəki çap, müsabiqə və digər məsələlərdən danışdı.

AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutuna direktor vəzifəsini icra edən təyin olunub

Tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərhad Quliyev AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru vəzifəsini icra edən təyin olunub.

Bu münasibətlə keçirilən yığıncaqda AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərhad Quliyevi institutun Elmi şurasına təqdim edib.

Fərhad Quliyev bundan əvvəl AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun Qarabağ arxeoloji ekspedisiyasına rəhbərlik etmiş, Elmi fond və ekspozisiya şöbəsinin müdiri vəzifəsində işləmişdir.

Tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərhad Quliyev Azərbaycan arxeoloqlarının Yaponiya və Koreya birgə ekspedisiyalarına rəhbərlik etmiş, Türkiyə arxeoloqları ilə ortaqlar aparmışdır. Göytəpə neolit arxeoloji abidəsinin üzə çıxarılması və tədqiqində onun mühüm elmi nailiyyətləri vardır.

Xarici ölkələrdə nəşr olunan yüksək impact faktorlu jurnallarda Azərbaycan arxeologiyasına aid məqalələri çap olunub. Ölkəmizdə 2 və xaricdə 2 kitabı nəşr edilib.

Təqdimmə mərasimində institutun əməkdaşlarından professor Hidayət Cəfərov, professor Qafar Cəbiyev, professor Əsədulla Cəfərov və başqaları çıxış ediblər.

Tədbirdə AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov və AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., akademik Gövhər Baxşəliyeva iştirak ediblər.

AMEA-nın müxbir üzvü Zöhrab Vəliyevin 70 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbir

İyunun 7-də AR Elm və Təhsil Nazirliyinin Fizika İnstitutunda Nyu-York Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, AMEA-nın müxbir üzvü, ölkəmizdə fizika elminin inkişafında mühüm xidmətləri olan görkəmli alim Zöhrab Vəliyevin 70 illik yubileyinə həsr olunan tədbir keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., Fizika İnstitutunun baş direktoru, akademik Arif Həşimov, həmin müəssisənin əməkdaşları və mərhum alimin ailə üzvləri iştirak ediblər.

Tədbirdən öncə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Fizika İnstitutunda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş muzeyi, akademik Həsən Abdullayevin xatirə otağını ziyarət edib, həmçinin müəssisənin tarixini əks etdirən sənədlərlə tanış olub.

Giriş nitqi ilə çıxış edən akademik Arif Həşimov tədbirin AMEA rəhbərliyinin təşəbbüsü ilə keçirildiyini bildirdi. Qeyd edib ki, Zöhrab Vəliyev ali təhsilini M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Fizika fakültəsində alıb, 1977-1986-cı illərdə

Azərbaycan SSR EA-nın Fizika İnstitutunda, 1986-cı ildən ömrünün sonunadək isə Naxçıvan Dövlət Universitetində (NDU) müxtəlif vəzifələrdə çalışıb. A.Həşimov bu günlərdə Naxçıvan Dövlət Universitetində Zöhrab Vəliyevlə bağlı keçirilən tədbirdə iştirakı barədə məlumat verib, alimin daim zəngin həyatı və elmi yaradıcılığı ilə xatırlanacağını söyləyib.

Sonra çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli görkəmli fizik alim Zöhrab Vəliyevlə uzun illər Naxçıvan Dövlət Universitetində birgə çalışdığını, onun tədqiqatları və müəllifi olduğu məqalələrlə, eləcə də kadr hazırlığı sahəsindəki fəaliyyəti ilə ölkəmizdə fizi-

ka elminin inkişafına mühüm töhfələr verdiyini deyib. Həmçinin bildirdi ki, Zöhrab Vəliyev Universitetdə çalışdığı illərdə bu ali təhsil ocağının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, müasir standartlara uyğun qurulması, elmi-texniki bazasının gücləndirilməsi, yüksəkixtisaslı kadr hazırlığı istiqamətində yorulmaz fəaliyyəti ilə seçilib. Qeyd edib ki, ölkə başçısının 5 iyun 2023-cü il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nda Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə bağlı maddələrin də yer alması vaxtilə Zöhrab Vəliyevin NDU-da başladığı

işlərin həyata keçirilməsində mühüm rol oynayacaq.

Alimin şəxsi keyfiyyətlərinə də toxunan akademik İsa Həbibbəyli onun ideal ailə başçısı, məsuliyyətli, səmimi və mehriban bir insan, dost, yorulmaz tədqiqatçı olduğunu, öz tələbələrinə diqqət və qayğı ilə yanaşdığını bildirdi.

Tədbirdə, həmçinin AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova, AMEA-nın müxbir üzvü Vəli Hüseynov, Fizika İnstitutunun laboratoriya müdirləri akademik Cavad Abdinov, AMEA-nın müxbir üzvü Səlimə Mehdiyeva, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru Mirbaba Babayev və şöbə müdiri, fizika üzrə fəlsəfə doktoru Eldar Həsənov çıxış edərək alimlə bağlı

xatirələrini bölüşüb, onun yüksək elmi potensiala malik olmasından, ölkəmizdə fizika elminin inkişafındakı xidmətlərindən, insani keyfiyyətlərindən danışdı, qısa ömründə yaratdığı zəngin elmi irsi ilə daim qəlblərdə yaşayacağını söyləyiblər.

Daha sonra görkəmli alimin ailəsi adından oğlu Əhməd Vəliyev çıxış edərək tədbirin təşkilatçılardan və iştirakçılardan minnətdarlığını bildirdi.

Sonda çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli tədbirdə səsləndirilən fikirlərlə alimin həyatı və yaradıcılığının yeni məqamlarına işıq salındığını söyləyib, xeyirxahlığı və yaxşı əməlləri ilə xatırlanan Zöhrab Vəliyevin daim qəlblərdə yaşayacağını deyib.

İstanbul Texniki Universiteti ilə elmi əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub

AR Elm və Təhsil Nazirliyinin İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunda Türkiyənin İstanbul Texniki Universitetinin rektoru, professor İsmail Koyuncu və bu ali məktəbin bir qrup professor-müəllim heyəti ilə görüş keçirilib.

Tədbirdə çıxış edən akademik Rəşad Əliyev qonaqları AMEA rəhbərliyi, institutun kollektivi adından salamlayıb. Alim bir neçə gün öncə Türkiyədə prezident seçkilərində cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın növbəti dəfə qalib gəlməsi ilə Azərbaycan və Türkiyə qarndaşlığının daha da inkişaf edəcəyini vurğulayıb. 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan başda olmaqla, bütün Türkiyənin Azərbaycana hərtərəfli dəstək nümayiş etdirdiyini xatırladı.

AMEA-nın vitse-prezidenti iki qarşılıqlı ölkə arasında müxtəlif istiqamətlərdə olduğu kimi, elm və təhsil sahələrində də əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişaf etdirilməsinin önəmini qeyd edib.

Sonra çıxış edən İstanbul Texniki Universitetinin rektoru, professor İsmail Koyuncu rəhbərlik etdiyi universitetin əsas fəaliyyət istiqamətləri barədə məlumat verib.

Professor İsmail Koyuncu səmimi qəbula görə institut rəhbərliyinə təşəkkür edib, Elm və Təhsil Nazirliyinin müvafiq institutları ilə əməkdaşlığın hər iki tərəf üçün faydalı olacağına əminliyini ifadə edib.

AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik Dilqəm Tağıyev son 20 ildə Azərbaycanın ardıcılıqla həyata keçirdiyi

uğurlu iqtisadi siyasətin, transmilli şirkətlərlə birlikdə reallaşdırdığı irimiqyaslı layihələrin, eləcə də neft-qaz, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, kosmik sənaye və s. kimi strateji sahələrdə əldə etdiyi mühüm nailiyyətlərin beynəlxalq aləmdə ölkəmizin nüfuzunun yüksəlməsinə səbəb olduğunu, Azərbaycanın Cənubi Qafqazda bir çox elm sahələri üzrə ilk sıralarda yer aldığını nəzərə çatdırdı.

Alim AMEA-nın qarşılıqlı Türkiyənin elmi müəssisələri ilə əməkdaşlıq münasibətlərinin qurulması və inkişaf etdirilməsi ilə bağlı görülən işlərdən məmnunluğunu ifadə edib. Hər iki ölkə üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən problemlərin həllinə elmi dəstək verilməsi, elmi-tədqiqat institutları, eləcə də alim və mütəxəssislərin mövcud elmi potensialının səfərbər edilməsinin önəmini qeyd edib.

AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İbrahim Quliyev müasir dövrün çağırışlarını özündə ehtiva edən, əsaslı elmi tədqiqatların aparılması üçün geniş imkanlara malik olan ali təhsil müəssisələri və elmi qurumların birgə fəaliyyətinin hər iki ölkədə elm və təhsilin inkişafı üçün mühüm rol oynayacağına inanmasını bildirdi.

Elm və təhsil nazirinin müşaviri Nicat Məmmədli çıxış edərək bildirdi ki, bu görüşün keçirilməsində məqsəd ölkəmizin ali təhsil müəssisələrinin, elmi qurumlarının və İstanbul Texniki Universitetinin aparıcı alim və mütəxəssislərinin bir araya gətirilməsi, ekologiya, neft-qaz mühəndisliyi, elektronika, fizika, kimya, informasiya texnologiya-

ları, geologiya mühəndisliyi, hidrologiya və s. kimi sahələrdə birgə elmi araşdırmaların aparılması, konkret layihələrin həyata keçirilməsi, qarşılıqlı bilik və təcrübə mübadiləsi istiqamətində görüləcək işlərin müzakirə olunmasıdır.

Akademik Rəşad Əliyev çıxış edərək Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinə daxil olan elmi müəssisələr - Riyaziyyat və Mexanika, Fizika, İdarəetmə Sistemləri, Radiasiya Problemləri, İnformasiya Texnologiyaları və Biofizika institutları, eləcə də Nəsrəddin Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının elmi-texniki və kadr potensialı, beynəlxalq əlaqələrinin inkişafı istiqamətində yerinə yetirilən işlərdən bəhs edib.

Qonaqlara İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu haqqında məlumat verən akademik bildirdi ki, bu elmi qurum müasir çağırışlara adekvat reaksiya verərək, elm, təhsil, innovasiya və texnologiya kimi strateji sahələrdə dövlət siyasətinin həyata keçirilməsində, kibertəhlükəsizliyinin təmin olunmasında, ölkə başçısının qəbul etdiyi proqramların və bir sıra mühüm layihələrin hazırlanmasında yaxından iştirak edir. Burada süni intellekt, kibernetika, Big Data, e-dövlət, e-təhsil, Əşyaların İnterneti və s. kimi aktual elmi-nəzəri və tətbiqi problemlər üzrə əsaslı elmi tədqiqatlar aparılır.

Qarşılıqlı maraq doğuran görüşdə gələcəkdə müvafiq qurumlar arasında elmi əməkdaşlıq perspektivləri və digər mühüm məsələlər müzakirə olunub.

AMEA-nın vitse-prezidenti Ekoloji məsələlər üzrə İşçi Qrupunun iclasında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərdə məsələlərin mərkəzləşdirilmiş qaydada həll edilməsi üçün yaradılmış Əlaqələndirmə Qarargahının nəzdində fəaliyyət göstərən İdarələrarası Mərkəzin Ekoloji məsələlər üzrə İşçi Qrupunun növbəti iclası Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində keçirilib.

Iclasda İşçi Qrupda təmsil olunan müvafiq dövlət qurumlarının nümayəndələri və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna daxil olan Qubadlı, Cəbrayıl və Zəngilan rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Xüsusi Nümayəndəliyinin, Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad olmuş ərazilərdə (Şuşa rayonu istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Xüsusi Nümayəndəliyinin, Şuşa şəhəri Dövlət Qoruq İdarəsinin, Qarabağ İqtisadi Rayonunda Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin, Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda 1 saylı Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin əməkdaşları iştirak ediblər.

Toplantıya Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası tərəfindən AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova, eləcə də AMEA-nın müxbir üzvü Pənah Muradov və professor Elman İskəndər qatılıblar.

İşçi Qrupunun rəhbəri, ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Vüqar Kərimov nazirlik tərəfindən Zəngilan və Qubadlı rayonları ərazisində həyata keçirilən ekoloji tədbirlər, o cümlədən meşəbərpa və yeni yaşılıq sahələrinin salınması tədbirləri, xüsusi mühafizə olunan təbii əraziləri, eləcə də Bəsitçay Dövlət Təbii Qoruğunun fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı həyata keçirilmiş tədbirlər, Qoruq ərazisində aparılmış çöl-tədqiqat işləri, flora və fauna növlərinin öyrənilməsi barədə qısa məlumat verib.

Iclasda Zəngilan rayonunun biomüxtəlifliyi, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bərk meşə tullantılarının idarə olunması, bu ərazilərdə yaranan tikinti-söküntü tullantılarının səmərəli idarə olunması və onlardan xammal kimi təkrar istifadə edilməsi, o cümlədən Oxçuçay üzərində (Sayıfılı, Sarıqışlaq, Zəngilan və Cahangirbəyli) KSES-lərin tikintisi ilə bağlı, Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna daxil olan Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonlarındakı faydalı qazıntı yataqlarının istifadəsi haqqında müzakirələr aparılıb, qərarlar qəbul olunub.

Toplantıda təqdimatla çıxış edən akademik İradə Hüseynova Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə və Azərbaycan ordusunun rəşadətli sayəsində işğaldan azad ediləndən sonra Qarabağın elmin "Böyük Qayıdışı"nın məhz Zəngilandan başladığına diqqət çəkib. Regionda aparılan ilk monitorinqlərdə AMEA-nın mərhum müxbir üzvü Tofiq Məmmədov, daha sonralar Botanika, Zoologiya, Mikrobiologiya, Dendrologiya, Torpaqşünaslıq və Aqrokimya, Radiasiya Problemləri, Geologiya və Geofizika və s. institutların əməkdaşları iştirak ediblər.

Zəngilan rayonunun landsaft örtüyü, torpaq və su resursları, iqlim haqqında qısa danışan akademik İradə Hüseynova regionun flora və fauna biomüxtəlifliyi ilə zəngin olduğunu xüsusi vurğulayıb, bu müxtəliflik, eyni zamanda rayon ərazilərindən Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı kitab"ına düşmüş bitki və heyvan növləri haqqında məlumat verib.

AMEA-nın vitse-prezidenti alimlərimiz tərəfindən rayon ərazilərində, xüsusən Oxçuçay, Həkəri, Bəsitçay çaylarının yatağı və hövzələrində aparılmış floristik və faunistik, mikrobioloji, radioekoloji tədqiqatlar və bu tədqiqatların mühüm nəticələri barədə toplantı iştirakçılarını məlumatlandırılıb.

"Heydər Əliyev və Azərbaycan elmi" mövzusunda seminar

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunda Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyev və Azərbaycan elmi" mövzusunda elmi seminar keçirilib.

Seminarı giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqsünaslıq İnstitutunun baş direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva bu il mayın 10-da Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, görkəmli siyasi və dövlət xadimi Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 ilinin tamam olduğunu deyərək, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 29 sentyabr 2022-ci il tarixdə imzaladığı 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi haqqında Sərəncamı xatırladı və bununla əlaqədar bütün ölkəmizdə olduğu kimi, AMEA-da da bir çox tədbirlərin həyata keçirildiyini bildirdi. Şərqsünaslıq İnstitutunda "Heydər Əliyev İli" ilə əlaqədar həyata keçirilən tədbirlərdən söz açan akademik G.Baxşəliyeva bu ilin 3-4 may tarixlərində Azərbaycan, İraq, Qırğızıstan, Qazaxıstan və Belarusdan 81 alimin iştirakı ilə keçirilmiş "Heydər Əliyev və müasir Şərq" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransı, 2 Fevral - Gənclər Gününə həsr olunmuş "Heydər Əliyev və Azərbaycan gəncliyi" adlı tədbiri xatırladı, bir sıra kitabların, o cümlədən Ulu Öndərə həsr olunmuş məqalələr toplusunun çapa hazırlandığını, bir neçə seminarın keçirilməsinin planlaşdırıldığını qeyd edib və bunlardan birincisinin hazırda keçirilən "Heydər Əliyev və Azərbaycan elmi" mövzusunda elmi seminarın olduğunu qeyd edib.

Seminarla institutun Təhsil şöbəsinin müdiri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Lalə Bayramova "Heydər Əliyev və Azərbaycan elmi" mövzusunda məruzə edib. Bütün fəaliyyəti xalqa xidmət nümunəsi olan Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan elminin inkişafında böyük xidmətləri olduğunu deyən məruzəçi, Ümummilli Liderin 70-ci illərdən başlayaraq Akademiyaya xüsusi diqqət göstərdiyini bildirdi. Keçmişdə ölkə sərhədlərini çətinliklə aşan Azərbaycan alimlərinin üzünə, məhz Heydər Əliyevin hakimiyyət illərində keçmiş İttifaqın bütün nüfuzlu təhsil və elmi-tədqiqat mərkəzlərinin qapılarının açıldığını deyən L.Bayramova

Ulu Öndərin uzaqgörənliyi və qüsursuz milli elmi strategiyası sayəsində alimlərimizin o dövrdə böyük bir coğrafi məkanda ölkə elmini layiqincə təmsil etdiklərini vurğulayıb: "Belə strategiya üzərində qurulmuş inkişaf sayəsində, Azərbaycanda milli təfəkkürə malik ziyalı ordusu yetişdi və bu ziyalı ordusu, sonda Azərbaycanın müstəqilliyə qovuşmasına öz töhfəsini verdi".

XX əsrin 70-80-ci illərində Azərbaycan Elmlər Akademiyasının respublikanın inkişafına xidmət edən elmi ideyaların, ixtisarlara və kəşflərin əsas mərkəzinə çevrildiyini deyən məruzəçi, müstəqillik illərində Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə də ölkədə elmin inkişafı, elmi-texniki potensialın güclənməsi, yüksəkix-tisaslı elmi kadrların hazırlanması, cəmiyyətdə elmi işçilərin nüfuzunun artırılması sahəsində həyata keçirilən önəmli tədbirlərdən bəhs edib, Heydər Əliyevin 15 may 2001-ci il tarixli Fərmanı ilə Azərbaycan Elmlər Akademiyasına "Milli Elmlər Akademiyası" statusu verilməsini, 4 yanvar 2003-cü il tarixli Fərmanının isə AMEA-ya müstəqil dövlətimizin elmi və elmi-texniki siyasətini həyata keçirən ali dövlət orqanı statusu verdiyini xatırladı.

Institutun Qadınlar Şurasının sədri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Xanımzər Kərimova seminarla "Heydər Əliyev Azərbaycan və Misirin elm-təhsil əlaqələrində rolu" mövzusunda məruzə edib. Heydər Əliyevin Azərbaycan və Misir əməkdaşlığının banisi olduğunu deyən məruzəçi Ulu Öndərin iki ölkə arasında bu sahədə əlaqələrinin yaranmasında müstəsna rolundan bəhs edərək, sonrakı illərdə də Ümummilli Liderin layiqli davamçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən Misirə, eləcə də digər ərəb ölkələri ilə elm, təhsil, iqtisadi-siyasi, ədəbi-mədəni əlaqələrin inkişaf etdirildiyini bildirdi. Misirə əlaqələr sahəsində Misirdə Azərbaycan, Azərbaycanda Misir Mədəniyyəti Günlərinin keçirildiyini, bu ölkənin universitetləri ilə təcrübə mübadiləsi aparıldığını, Misir və Azərbaycan arasında elm və tədqiqat mübadiləsi proqramları çərçivəsində şərqsünas alimlərimizin bu ərəb ölkəsində, misirli alimlərin isə Şərqsünaslıq İnstitutunda olduqlarını qeyd edib.

Sonda məruzələr ətrafında çıxışlar olub. Çıxışlarda Ulu Öndər Azərbaycan elminin inkişafında misilsiz xidmətləri qeyd edilib.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev - Hüseyin Cavid irsinin böyük hamisi

Hüseyin Cavidin Ev Muzeyinin direktoru, filologiya elmləri doktoru Gülbəniz Babaxanlı-nın "Ümummilli Lider Heydər Əliyev - Hüseyin Cavid irsinin böyük hamisi" adlı monoqrafiyası işıq üzü görüb.

Əsər Prezident İlham Əliyevin 2023-cü ilin Azərbaycanda "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi və Ulu Öndərin 100 illik yubileyi münasibətilə nəşr olunub.

Kitabda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə mütəfəkkir-sair Hüseyin Cavidin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi üçün nəşinin uzaq Sibirdən gətirilməsi, mənəvi bəraət alması, ev muzeyinin təşkil, yubileylərinin dövlət səviyyəsində qeyd olunması, yaradıcılığının tədqiqi və nəşri üçün xüsusi sərəncamlar imzalanması və s. xidmətlərindən bəhs edilib.

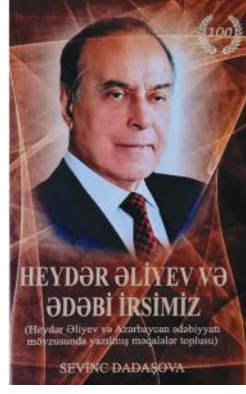
Monoqrafiyada Ümummilli Liderin Hüseyin Cavid ailəsinə son yadigarı, Cavidlə irsinin mühafizə Turan Cavid ilə rəsmi yazışmalarından da bəhs olunub. Məlumdur ki, Ulu Öndər Heydər Əli-

yevlə yanaşı, Turan Cavidin də ədibin yaradıcılığının təbliğində misilsiz xidmətləri olub. Belə ki, mədəni irsimizin böyük hamisi Heydər Əliyevlə dahi şair və mütəfəkkir Hüseyin Cavid arasında mənəvi körpü rolunu oynamış Turan Cavid ədibin ev muzeyinin açılışına, Naxçıvanda məqbərəsinin ucaldılmasına qədər Ümummilli Liderlə birlikdə çiyin-çiyinə uzun bir mübarizə yolu keçmiş və onun bədii əsərlərinin elmi-tənqidi mətbəvi hazırlayıb, imla təhriflərindən təhish edərək orijinalına uyğun nəşr etdirməyə müvəffəq olmuşdur. Bu baxımdan yeni nəşr cari ildə anadan olmasının 100 ili tamam olan həm Ulu Öndər Heydər Əliyev, həm də Cavidlərin son yadigarı Turan Cavidin yubileyinə layiqli töhfədir.

Qeyd edək ki, Hüseyin Cavidin Ev Muzeyinin Elmi Şurasının müvafiq qərarı ilə nəşr olunan bu monoqrafiyanın elmi məsləhətçisi AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, elmi redaktoru AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun baş direktoru, akademik Teymur Kərimlidir.

Heydər Əliyev və ədəbi irsimiz

Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2023-cü ilin Azərbaycanda "Heydər Əliyev İli" elan olunması və Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətilə AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun doktorantı Sevinc Dadaşovanın "Ön söz" yazaraq tərtib etdiyi "Heydər Əliyev və ədəbi irsimiz" kitabı çap olunub.

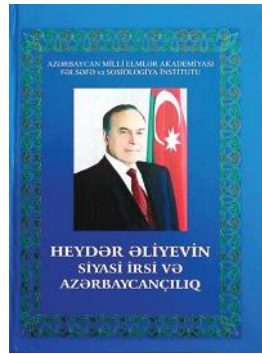

Elmi redaktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Akif Əliyev olan yeni nəşrə akademiklər İsa Həbibbəyli və Teymur Kərimli, AMEA-nın müxbir üzvü, tənqidçi, publisist, filologiya elmləri doktoru Tehran Əlişanoğlu, Əməkdar mədəniyyət işçisi, filologiya elmləri doktoru Gülbəniz Babaxanlı, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Aygün Bağırılı və başqa alimlərin Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ədəbi irsimizə isti münasibətini, ədiblərimizə qayğı və diqqətini, görkəmli ədəbiyyat xadimlərimizin xatirəsinə əbədiləşdirilməsi istiqamətində gördüyü misilsiz işləri, bir sözlə, ədəbiyyatımızın təbliği və inkişafı naminə xidmətlərini əks etdirən və 2023-cü ilədək mətbuatda dərc olunan zəngin informativ bazaya malik yazıları daxil edilib.

Qeyd edək ki, Sevinc Dadaşovanın ideya müəllifi olduğu bu layihə çərçivəsində Heydər Əliyev haqqında yazılmış müxtəlif sahələrə aid məqalələrin də toplanaraq gələcəkdə ayrıca kitab halında nəşri nəzərdə tutulub.

"Heydər Əliyev İli" nə həsr olunmuş toplu və kitab

"AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun "Heydər Əliyev siyasi irsi və azərbaycançılıq fəlsəfəsi" şöbəsinin "Heydər Əliyev siyasi irsi və azərbaycançılıq" (IV kitab) ("Elm və təhsil" Bakı, 2023) hazırlanmış və nəşr edilmişdir.

tədqiqinə həsr edilmişdir. Həmin məqsədlə liderlik haqqında fəlsəfə tarixində mövcud olan fikirlər ümumiləşdirilmiş və onlara müasir fəlsəfi-elmi idrak kontekstində təhlili yanaşılmışdır.

Konkret olaraq kitabda liderlik müasir fənlərə uyğun yanaşma çərçivəsində formalaşan metodologiya əsasında araşdırılmış və onun fəlsəfi izahına cəhd edilmişdir.

Bunun üçün müəllifin müəyyən etdiyi fənlərə uyğun xarakterli metodoloji prinsiplərdən yararlanmışdır. Bu yanaşmanı qnoseoloji və metodoloji aspektlərdə fəlsəfə ilə elmin "ortaq sahəsi"ndə liderliyin dərk kimi də qəbul etmək olar.

Ümumiyyətlə, liderliyin fəlsəfi-elmi araşdırılması nəticəsində alınan qənaətlərin Ümummilli Lider Heydər Əliyevin liderliyinin fəlsəfi-elmi dərk edilməsinə təbii maraqlı məqamları üzə çıxarmışdır. Aydın olmuşdur ki, Heydər Əliyev öz fəaliyyəti ilə faktiki olaraq yeni liderlik modelini yaratmışdır. Bu istiqamətdə araşdırmaların siyasi vərislik bağlılığında Prezident İlham Əliyevin liderliyi nümunəsində davam etdirilməsi zərurəti dərk edilmişdir.

Kitabın elmi redaktorları AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun baş direktoru, fəlsəfə elmləri doktoru, professor İlham Məmmədov, Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun icraçı direktoru tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətli, rəyçiləri fəlsəfə elmləri doktoru, professor Etibar Nəcəfov, fəlsəfə elmləri doktoru, professor Cahangir Məmmədov və redaktoru isə Qabil Camalovdur.

Kitab Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun Elmi Şurasının 05.04.2023-cü il tarixli, 02 sayılı iclasının qərarı ilə çapa məshələt görülmüşdür.

Ulu Öndərə həsr olunmuş məqalə Misirdə dərc edilib

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun Ərəb filologiyası şöbəsinin müdiri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Xumar Ələkbərovanın Azərbaycanın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətilə hazırladığı "Qərş-Şərq sivilizasiyalarının qovşağında yer alan Azərbaycan elminin himayədarı Heydər Əliyev" adlı məqaləsi Misir Ərəb Respublikasının Mədəniyyət xəbərləri (culturenews.info) internet portalında dərc olunub.

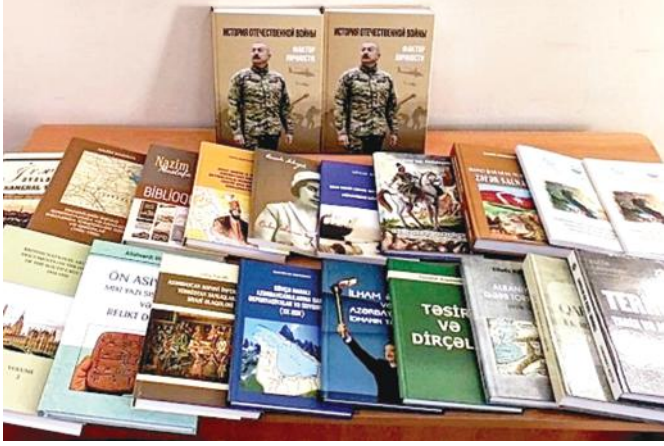

nın hesablaşdığı Azərbaycanın nailiyyətlərinin bünövrəsində Heydər Əliyevdən miras qalan elmə, tərəqqiyə dəyər, qayğı durur. İftixar hissi və əminliklə qeyd edə bilərik ki, Heydər Əliyevin bu elm siyasəti onun layiqli davamçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Prezident İlham Əliyevin "Müasir dövlətin qurulması elmin inkişafı olmadan mümkün deyildir" proqramı xarakterli müdrik fikri regionun hər bir sahədə gücü olan Azərbaycan dövlətinin gələcək tə-

rəqqisi üçün ən böyük təminatdır. Qeyd edək ki, şərqsünas alim eyniadlı məruzə ilə AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutu və İraq Respublikası Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş, mayın 3-4-də İraq, Qırğızıstan, Qazaxıstan və Belarusdan 81 alimin iştirakı ilə keçirilən "Heydər Əliyev və müasir Şərq" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransda çıxış etmiş, məruzə məsələləri ilə yanaşı və bu gün bütün dünya-

AMEA Tarix İnstitutu: tarixi tədqiqatların reallıqları və perspektivləri

AMEA strukturunda mühüm yer tutan Tarix İnstitutu ölkədə tarixi tədqiqatların prioritet istiqamətlərinin müəyyən edilməsində, onların təşkili və həyata keçirilməsində başlıca yer tutur. Ölkənin həyatında baş verən mühüm hadisələr, xalqımızın tarixinin ən şərəfli, həm də ən ağır anları daim tarixçi alimlərin diqqətində olmuş və olmaqdadır.

Son illər ölkənin həyatında baş vermiş köklü dəyişikliklər: 44 günlük müharibə, Qarabağa qayıdışın başlanması, tarixi ədalətin bərpası kimi məsələlər həm ölkə vətəndaşı olaraq, həm də elmi ictimaiyyətin nümayəndəsi olaraq Tarix İnstitutu əməkdaşlarının qarşısında yeni vəzifələr qoymuş, onları yeni tədqiqatlarla ruhlandırılmışdır. Muzəffər Ali Baş komandanın rəhbərliyi altında 30 ilə yaxın müddətdə erməni işğalı altında qalan torpaqlarımız azad edilməsi ilə qalib ordunun səngərdə yazdığı tarixi tarixçi alimlər, fundamental əsərlər və sənədlər topluları ilə əbədləşdirdilər: "Zəfər yolu: Qarabağ savaşından Şuşa Bəyannaməsinədək" (kollektiv, Bakı, 2021), "Böyük Qayıdış" (kollektiv, Bakı, 2021), "İkinci Qarabağ müharibəsi: zəfər salnaməsi" (Nazim Məmmədov, Bakı, 2022), "Vətən müharibəsi tarixi: şəxsiyyət faktoru" (kollektiv, Bakı, 2022) (3 dildə), "Məğlubiyyətdən zəfərə" (Mais Əmrahov, Bakı, 2023) adlı əsərlər onların bir hissəsidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikasında 2022-ci ilin "Şuşa ili" elan edilməsi haqqında" 5 yanvar 2022-ci il tarixli sərəncamının icrası ilə bağlı Tarix İnstitutunda "Şuşa-270: arxeologiyası, tarixi, etnoqrafiya və antropologiyası" adlı respublika elmi konfransı, 5-6 dekabr 2022-ci il tarixlərində "Şuşa-270: Dünya mədəniyyət mərkəzləri kontekstində" adlı beynəlxalq elmi konfranslar keçirildi, konfranslarda Şuşa ilə bağlı Azərbaycan, Türkiyə, Ukrayna, Polşa, Albaniya və s. ölkələrdən olan alimlərin ümumilikdə 80-dən çox elmi məruzəsi dinlənilirdi. Həmçinin Şuşanın XIX-XX əsrin əvvəlləri tarixi ilə bağlı monoqrafiya (Gülcamal Sadixova. Şuşa şəhərinin tarixi: XIX-XX əsrin əvvəlləri. Bakı, 2023) da "Şuşa ili" çərçivəsində nəşr olundu. Ümumilikdə, Qarabağın tarixinə həsr olunmuş monoqrafiyalar, sənəd topluları da çapa hazırlanmış, bəziləri artıq çapdan çıxmışdır. Bunların içərisində professor Kərim Şükürovun tərtibçisi və ön sözünün müəllifi olduğu Qarabağın 1822-1846-cı illər tarixinə dair sənəd toplusunu (Karabax 1822-1846 qq. Dokumenti i materialı. (Sostavitel' i avtor predislavie Kerim Şukorov) Bakı: Ideal-print OOO, 2021, 1067 s.) qeyd etmək lazımdır. Topluda Qarabağın XIX əsrin I yarısına aid çoxlu sayda sənəd və materiallar toplanmışdır. İnstitut əməkdaşları Nazim Məmmədovun "Qarabağın inkişaf konsepsiyası (1960-cı illərin sonları-1980-ci illərin əvvəlləri)" və Bəxtiyar Həsənovun "Qarabağ bölgəsi XX əsrin əvvəllərində" adlı əsərləri isə bu yaxınlarda işıq üzü görmüşdür (Bakı, 2023).

Qərbi Azərbaycan tarixi ilə bağlı məsələlər də institutun, əsas prioritetlərindən olmuş, tarixçi alimlər bu mövzuda fundamental tədqiqatlar aparmışlar. Tarix İnstitutunun son illərdə ən mühüm elmi nəticələrindən biri də İrəvan tarixi ilə bağlı hazırlanan "İrəvan necə varsa: keçmişdən bu günə" (Bakı, 2022) adlı əsərdir. Əsərdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanın tarixi İrəvan şəhəri kompleks şəkildə tədqiq olunmuş, Azərbaycan tarixi kontekstində İrəvan şəhərinin tarixi coğrafiyası, tarixinin əsas dövrləri, Ermənistanın İrəvanı azərbaycanlı əhəlisinə qarşı etnik təmizləmə siyasəti, şəhərin toponomiyası, epigrafik abidələri, dialekti və başqa məsələlər geniş şəkildə təhlil olunmuşdur. Eyni zamanda bu elmi istiqamət üzrə Bəxtiyar Əhmədovun "Göyçə mahalı Azərbaycanlılarına qarşı deportasiyalar və soyqırımlar" adlı əsəri işıq üzü görmüşdür (Bakı, 2022). Kollektiv müəllif heyəti tərəfindən nəşrə hazırlanmış "İrəvan şəhərinin tarixi (XIX-XX əsrin əvvəlləri)" əsəri isə hazırda çap mərhələsindədir. Bununla eyni zamanda, Qərbi Azərbaycan tari-

xinin sistemli öyrənilməsinin təşkili məqsədi ilə institutda "Qərbi Azərbaycan tarixi" şöbəsi yaradılmışdır.

Azərbaycan zəngin, eyni zamanda gərgin və mürəkkəb tarixi inkişaf yolu keçmişdir. Tarix İnstitutunun əməkdaşları Azərbaycan Respublikasının siyasi tarixi üzərində də gərgin əmək sərf etmişlər. Onların nəşrə hazırladığı üçcildlik "Azərbaycan Respublikası tarixi" dövlət müstəqilliyinin bərpasından günümüzdək olan dövrü, onun birinci cildi isə Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasının ilk dövrünə həsr olunmuşdur. Əsərdə dövlət müstəqilliyi uğrunda mübarizədə Ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana birinci rəhbərliyi və Moskva dövrü fəaliyyəti xüsusi mərhələ kimi ayrılarq tədqiq edilmiş, onun dövlət müstəqilliyinin bərpasındakı tarixi rolu ətraflı şəkildə izah olunmuşdur. Müstəqillik haqqında Konstitusiyaya Aktının qəbulu, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünün genişlənməsi, Birinci Qarabağ müharibəsinin başlanması, gedişi, AXC-Müsavat cütliyünün dövlət çevrilişi, hakimiyyəti dövrü, onun nəticələri, Qurtuluş hərəkatı və digər məsələlər də ayrıca tədqiqat obyekti olaraq araşdırılmışdır. Respublika tarixinə dair məsələlərin kompleks şəkildə araşdırılması ilk dəfə olaraq məhz bu əsərdə öz əksini tapmışdır. Əsərin II cildi isə bütövlükdə Heydər Əliyevin prezidentliyi dövrünə həsr olunmuşdur və tarixçi alimlərin "Heydər Əliyev ili"ne ən mühüm tövələrindən biridir ("Azərbaycan Respublikası tarixi", I və II cild, Bakı, 2022). Tarix İnstitutu bu sahədə də fəaliyyətini davam etdirir, institutun fəaliyyət planında "Heydər Əliyev ili" ilə bağlı 2 mötəbər konfrans planlaşdırılmış, bu mövzuda daha 5 əsərin çapı ilin sonuna qədər nəzərdə tutulmuşdur.

Tarix İnstitutunun fəaliyyət istiqamətinə daxil olan məsələlərdən biri Azərbaycan tarixinin müxtəlif dövrlərinə aid olan mənbələr, o cümlədən arxiv sənədlərinin nəşridir. Son illərdə institutda bu istiqamətdə xeyli işlər aparılmış, "1727-ci il tarixli Rəvan livası müfəssəl təhrir dəftəri" (Tərcümə və transliterasiya Fərəh Hüseyn, Bakı, 2022), "Россия и Азербайджанские ханства (вторая половина XVIII в. - нач. XIX в.)". Том 3 (Составитель и автор комментариев Тофиг Мустафазаде, Баку, 2022), Fəzlullah Rəşidəddin. "Təsir və dirçəliş" (Fars dilindən tərcümə Budad-Vaqif Piriye, Bakı, 2022), "Документы Британского Национального Архива. По Истории Южного Кавказа 1918-1920 годов", (Elmi redaktor: Nigar Maksvell, tom 1, cəsti 1 i 2, Bakı, 2022), Həsən bəy Rumlu. "Tarixlərin ən yaxşısı" (Əhsənüt-təvarix) (Şahin Fərzəliyev, Bakı, 2023) əsərləri çap olunmuşdur.

Tarix İnstitutu dünya ölkələrinin bir çox elmi mərkəzləri ilə: Türkiyə Cümhuriyyəti Atatürk Kültür, Dil, Tarix Yüxsək Qurumu; Atatürk Araşdırma Mərkəzi; Türk Tarix Qurumu; Türkiyə Strateji Düşüncə İnstitutu; Moskva Tarix, İqtisadiyyat və Hüquq Elmi Tədqiqat İnstitutları; Polşa Respublikası Elmlər Akademiyasının Tarix İnstitutu; Varşava Dövlət Universiteti Şərqsünaslıq fakültəsi, Siyasi Elmlər və Beynəlxalq Münasibətlər fakültəsi və Poznan Universitetinin Tarix Fakültəsi; Çin İctimai Elmlər Akademiyasının Dünya Tarixi İnstitutu; Akademik Tarih və Düşüncə dergisi; "Современная научная мысль" elmi jurnal ilə bağlanan ikitərəfli müqavilələrə əsasən elmi əməkdaşlıq qurmuş, son illərdə bu istiqamətdə fəaliyyətini daha da genişləndirmişdir. 2022-ci ilin I yarısında Qazaxıstan Respublikası Təhsil və Elm Nazirliyinin Ko-

mitəsi, R.B.Süleymanov adına Şərqsünaslıq İnstitutu ilə, Türkiyənin Sakarya Təbiiq Elmlər Universiteti və Bandırma Onyeddi Eylül Universitetləri arasında əməkdaşlıq haqqında memorandumlar imzalanmış, birgə işlər barədə razılığa gəlinmişdir.

İnstitut son illərdə bir çox beynəlxalq konfrans və simpoziumların təşkilatçısı, tərəfdaşı və ev sahibi olmuşdur. Bunların içərisində Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüxsək Qurumu və Atatürk Araşdırma Mərkəzinin rəhbərləri də daxil olmaqla Türkiyə və Azərbaycandan 30-dan çox tarixçi-alimin iştirak etdiyi "Müstəqilliyinin 30 ilində Azərbaycan-

Türkiyə əlaqələri və beynəlxalq münasibətlər" (2021, 15-18 sentyabr, Ağdam) adlı simpoziumu, Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi, Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət nazirliyi, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi və Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin iştirakı ilə keçirilən "Qafqaz Albaniyası: tarix, din və memarlıq" (2021, 26 may, Bakı), "Şuşa-270: dünya mədəniyyət mərkəzləri kontekstində" (2022, 5-6 dekabr, Bakı) adlı beynəlxalq elmi konfrans, Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi, Mənevə Dəyərlərinin Təbliği Fondu və Alban-udi xristian icmasının birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən "Qafqaz Albaniyası: dini və sosial həyatı" (2023, 14 aprel, Bakı) adlı beynəlxalq konfransları misal göstərmək olar. Həmçinin, institut əməkdaşları dünyanın bir sıra ölkələrində keçirilən beynəlxalq konfranslarda çıxış etmiş, Azərbaycan və dünya tarixinin aktual məsələləri ilə bağlı məruzələri nəşrləndirmişlər.

Respublikanın müxtəlif elmi təşkilatları və təhsil ocaqları ilə də əlaqələr gücləndirilmiş, qarşılıqlı təcrübə proqramları həyata keçirilmişdir. Azərbaycan Universiteti, Sumqayıt Dövlət Universiteti, Azərbaycan Dillər Universiteti, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti, Bakı Slavyan Universiteti və Qərbi Kaspi Universitetinin tələbə, müəllim heyəti Tarix İnstitutunda təcrübə keçmiş, institutun magistrantları isə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində elmi-pedaqoji təcrübə keçmişlər, həmçinin, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti ilə elmi əməkdaşlıq barədə memorandum imzalanmışdır. Tarix İnstitutunun elmi nəşrləri dünyanı və respublikanın əsas elmi müəssisələrinə, kitabxanalara göndərilmişdir. Son iki il ərzində institut Milli kitabxana, müxtəlif universitet və elmi mərkəzlərin kitabxanasına öz nəşrlərindən 14 min nüsxədən çox kitab hədiyyə etmişdir.

İnstitut gələcəyə yönəlik bir çox planlar, elmi istiqamətlər müəyyən edib və elmi tədqiqatları gücləndirmək, elmi potensialı artırmaq məqsədilə bir sıra addımlar atır. İnstitut əməkdaşlarının uzunmüddətli və qısamüddətli ezamiyyətlərə cəlb olunması, onlara bu sahədə mümkün köməliyin göstərilməsi məhz bu məqsədə xidmət edir. Son illərdə institut əməkdaşları Türkiyə Cümhuriyyətinin İstanbul, Ankara şəhərlərində, Rusiya Federasiyasının Moskva, Kazan şəhərlərində, Gürcüstan Respublikasının Tbilisi şəhərində, Qazaxıstan Respublikasının Almatı şəhərində elmi ezamiyyətdə olmuş, elmi dövrüyyəyə yeni sənəd və materiallar gətirmişlər. Gələcəkdə institutun imkanları daxilində elmi ezamiyyətlərin miqyasını genişləndirmək, Avropa arxivlərindən və kitabxanalarından da yeni materialları institutun tədqiqatlarına daxil etmək hədəflənmişdir.

Tarix İnstitutu ölkəmizin, xalqımızın maraq dairəsində olan müxtəlif tarixi mövzular, prioritet istiqamətlər üzrə işini davam etdirir, dövrün tələblərinə, elmi ictimaiyyətin çağırışlarına cavab vermək istiqamətində fəaliyyət göstərir. İnstitut əməkdaşları hazırda bircildlik və 15 cildlik Azərbaycan tarixi üzərində yorulmadan işləyirlər. Azərbaycan tarixinin yeni konsepsiyada təqdim edən hər iki əsər ictimaiyyətin müzakirəsinə verəcək və daha sonra nəşr olunacaqdır.

Ellada BƏKİROVA
tarix üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent

Türkmənistanlı alimlər Hüseyn Cavidin Ev Muzeyində

Türkmənistan Elmlər Akademiyasının Məhtimqulu adına Dil, Ədəbiyyat və Milli Əlyazmalar İnstitutunun əməkdaşları - filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Rəhmanverdi Qodarov və elmi işçi Məqsəd Mərdov AR Mədəniyyət Nazirliyinin Hüseyn Cavidin Ev Muzeyinin qonağı olublar.

Muzeyin ekspozisiya zalları ilə tanış olan qonaqlara Türk dünyası ədəbiyyatının bənzərsiz simalarından olan, dahi Azərbaycan şairi və dramaturqu Hüseyn Cavidin həyatı, zəngin yaradıcılığı, əsərlərinin bədii-fəlsəfi əhəmiyyəti və xatirəsinin əbədləşdirilməsi istiqamətində görülən işlər haqqında ətraflı məlumat verilib. İkinci Türk Dünyası Ədəbiyyat və Kitab Festivalı çərçivəsində Bakıda olan türkmen tədqiqatçılarına, həmçinin muzeyin tarixi, fəaliyyət istiqamətləri, burada həyata keçirilən elmi-tədqiqat işləri, son illərdəki nəşrləri barədə də ətraflı məlumat verilib, onları maraqlandıran suallara cavablandırılıb.

Qonaqlara Hüseyn Cavidin Ev Muzeyinin direktoru, filologiya elmləri doktoru Gülbəniz Babaxanlının müəllifi olduğu "Heydər Əliyev və Hüseyn Cavid" monoqrafiyası və muzey tərəfindən ayrıca kitab halında nəşrə hazırlanan dramaturqu "Knyaz" və "Uçurum" pyesləri hədiyyə edilib.

Daha sonra Türkmənistan alimləri muzeyin xatirə kitabına ürək sözlərini yazıb, Hüseyn Cavidin portreti fonunda şəkil çəkdirilib.

Qarabağlı müəlliflərin əlyazma əsər kataloqu

AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun Elmi Şurasının qərarı ilə Ərəbdilli əlyazmaların tədqiqi şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Nailə Süleymanovanın "Qarabağlı müəlliflərin əlyazma əsər kataloqu" kitabı işıq üzü görüb.

Əlyazmalar İnstitutunda mühafizə edilən əlyazmalar əsasında hazırlanmış kataloqda Qarabağda və ya əslən Qarabağdan olub başqa ərazilərdə yaşamış görkəmli alimlərin müxtəlif məzmunlu və fərqli tarixi dövrə aid əlyazma əsərlərinin, Nəvvab Mir Möhsün Qarabağının avtoqraf əlyazmalarının, o cümlədən ədəbiyyata, tarixə, ərəb dilçiliyinə, dinə dair əlyazmaların elmi-paleoqrafik təsviri yer alıb. Qarabağlı müəlliflərin əsərlərinin əlyazma nüsxələrinin vahid bir kataloqda toplanması onların həyat və yaradıcılığının dərinlən öyrənilməsi üçün mühüm bir mənbə sayıla bilər.

Qeyd edək ki, yeni nəşrin elmi redaktorları Əlyazmalar İnstitutunun baş direktoru, akademik Teymur Kərimli və Ərəbdilli əlyazmaların tədqiqi şöbəsinin müdiri, filologiya üzrə elmlər doktoru, professor Kamandar Şərifov, "Ön söz"ün müəllifi fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Nailə Süleymanovadır.

AMEA-nın magistrantları imtahan veriblər

AMEA prezidentinin 12 may 2023-cü il tarixli "AMEA-nın magistrantları üçün yay imtahan sessiyasının keçirilməsi haqqında" sərəncamına əsasən iyunun 5-də AMEA-nın I kurs magistrantları "Fəlsəfə" fənnindən imtahan veriblər.

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında dörd qrup üzrə təşkil edilmiş imtahan yazılı formada həyata keçirilib. İmtahanlarda AMEA-nın I kurs üzrə magistrantlarından ümumilikdə 149 nəfəri iştirak edib. İmtahan prosesi AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Elm və təhsil şöbəsi tərəfindən təşkil olunub.

İmtahan prosesində Elm və təhsil şöbəsinin müdiri, texnika elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Hüseyn Hüseynov, şöbənin müdir müavini, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Vüsal Zülfiqarov, AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasının direktoru, professor Məhəmməd Əliyev və fəlsəfə müəllimi, fəlsəfə elmləri doktoru Füzuli Qurbanov iştirak edərək imtahanın gedişi ilə yaxından tanış olublar.

Zəlzələlərin mənşə problemləri və onların Yer kürəsinin qlobal gərginlik sistemi ilə bağlılığı

Zəlzələlərin coğafiyası olduqca geniş olsa da, başverdiyi vaxt bilinmir. O hadisə hər vaxt, hər gün, hər an baş verə bilər. Ona görə də onun fəsadlarından qorunmaq olmur.

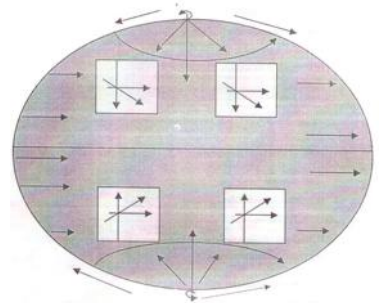
Bəs zəlzələlər haqqında nə bilirik, onların təbiətini öyrənmək olarmı. Öncə onu qeyd etmək lazımdır ki, əksər təbiət hadisələri Yer daxili prosesləri ilə əlaqəli olduğu üçün elmi araşdırmalar tələb edir. Elmə o da məlumdur ki, bir çox təbiət hadisələrinin, o cümlədən zəlzələlərin, vulkan püskürmələrinin, sunamilerin baş verməsi və s. Yer daxili dinamikası ilə bağlıdır. Ona görə həmin hadisələrin dərk edilməsi üçün, Yer özünün inkişaf xüsusiyyətlərinin dərk edilməsi və öyrənilməsi gərəkdir. Burada Yer özünün də təkamülünü, inkişafını tənzimləyən qüvvələr var. Bu geodinamik qüvvələrdir. Həmin geodinamik qüvvələrin yaranması, formalaşma mexanizmini və həmin qüvvələrin Yer kürəsində həm də onun qabığına paylanma qanunauyğunluğunun dərk edilməsi olduqca vacibdir. İndiyə kimi elmdə belə qüvvələrin varlığı ehtimal edilsə də həmin qüvvələr mücərrəd formada dərk edilirdi. Yer qabığının təkamülünün dinamikası konsepsiyası (YQTDK) yaranması bu mücərrədiya son qoydu.

Geodinamik qüvvələrin yaranması, formalaşma mexanizmi və yer qabığında paylanma qanunauyğunluğunu belə izah etmək mümkündür. Fikrimcə həmin qüvvələr Planetimizin yarandığı andan onun Günəş orbitində, həm də öz oxu ətrafında fırlanmağa başladığı andan mövcuddur. Həm Yer özündə, həm də onun qabığında gedən qlobal geotektonik proseslər həmin geodinamik qüvvələrin təsiri altında baş verir və inkişaf edir. Yer qabığında gedən əksər qlobal geotektonik proseslər həmin geodinamik qüvvələrin təsiri altında gedir və inkişaf edir. Zəlzələ və vulkan fəaliyyətləri də həmin proseslərdən ibarət. Zəlzələ və vulkan püskürmələri sinxron baş verdikləri üçün onların mənşə problemlərini və digər inkişaf xüsusiyyətlərini birgə araşdırılması vacibdir. Məlumdur ki, Yer daxili gedən proseslərlə onu vizual müşahidə etmək mümkün deyildir. Ehtimal edilən izahlar o vaxt uğurlu hesab edilir ki, həmin izah təbiət qanunları və geoloji faktlarla uzlaşmış olsun.

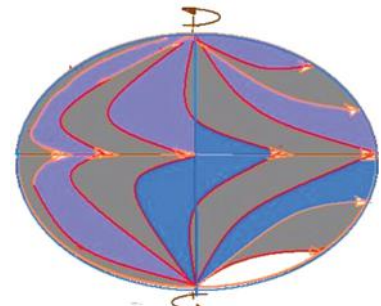
YQTDK mövqeyindən Yer geosferləri müxtəlif xüsusiyyətli olduğu üçün onlar Yer fırlanmasına müxtəlif reaksiya verirlər. Ona görə də geosferlər arasında sürüşmə baş verir. Nəticədə həmin zonalarda termodinamik faza dəyişmələri baş verir. Həmin termodinamik şəraitdə maddələrin sıxlığı kəskin aşağı düşür və maddələrin həcmi katastrofik formada genişlənir. Həmin fenomen hadsə plyumların əmələ gəlməsi ilə səciyyələndirilir. Fiziki-mexaniki qanunlara əsasən plyumların yaranması maddələrin həcmi genişlənməsi ilə müşayiət olunur. Bu artıq enerji deməkdir. Həmin yeni yaranan artıq enerji yer qabığının zəif zonalarda Yer üzərinə qalxmağa məcbur olur (həmin zonalar dərinlik yarıqları və ya az qalınlıqlı sahələr də ola bilər). Zəlzələlər və vulkan fəaliyyətləri mahiyyətə fiziki-kimyəvi proses olsa da onların təzahür forması fiziki-mexaniki forma şəklində müşahidə edilə bilər. Beləliklə hər iki təbiət hadisəsi mahiyyətə kimyəvi proses olsa da onların Yer üzərində vizual müşahidə etdiyimiz təzahür forması mexaniki (zəlzələlər) və ya fiziki-kimyəvi proses kimi

qəbul edilə bilər. Verdiyimiz izahın zəlzələ və vulkan fəaliyyətlərinin mənşəyi haqqında daha optimal izah olmasını təbiət qanunları və geoloji faktların uzlaşması təsdiq edir.

YQTDK mövqeyindən əksər təbiət hadisələrinin, o cümlədən qlobal geotektonik proseslərin təbiətinin aydınlaşdırılmasına imkan verir. Alınan nəticələr təbiət hadisələri haqqında, o cümlədən zəlzələ və vulkan püskürmələri

Geodinamik qüvvələrin yer qabığında paylanma qanunauyğunluğunu göstərən sxem

Yer qabığında geodinamik qüvvələrin paylanma qanunauyğunluğunda yaranan tangensial qüvvələrin istiqamətlərini göstərən sxem

nin təbiəti haqqında olan fikirlərdən köklü surətdə fərqlənir. Qeyd edilənləri nəzərə alaraq YQTDK geoloji elmlərin nəzəri sahəsinə yeni töhfə olmasını söyləyə bilərik. Bu konsepsiya mücərrəd təbiət qanunlarına və təkzibedilməz geoloji faktlara əsaslanan təbiət elmləri üçün elmi bazadır, əsasdır. Hər kəs bu konsepsiyadan yeni prioritet elmi istiqamət kimi bəhrələyə bilər.

Qardaş Türkiyədə baş verən zəlzələləri Yer kürəsində baş vermiş ən cümlü zəlzələlər ilə müqayisə etmək olar. Türkiyənin Cənubunda baş verən zəlzələlərin mənşəyi və onların qlobal gərginlik sistemlərində mövqeyi haqqında fikir söyləmək maraqsız olmaz. Öncə YQTDK mövqeyindən zəlzələ və vulkanların mənşəyi və yer qabığında paylanma qanunauyğunluğu haqqında ümumi şərh kifayətlənirəm. Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, zəlzələ və vulkanik proseslər YQTDK mövqeyindən sinxron hadisə kimi qiymətləndirilir. Planetimizin mənşəsinə ümumi nəzər salsaq, görürük ki, İndiyə kimi müşahidə edilən zəlzələ və vulkan hadisələri Yer kürəsində müəyyən bir qanunauyğunluqla yerləşir. Onlar bir qayda olaraq, həmin proseslər Yer orta və ona yaxın en dairələrində müşahidə edilir.

Onlar heç vaxt Yer qütb zonalarında müşahidə olunmur. Əksinə onlar orta en dairələrində daha çox yayılmaqla, həm onların düzülüşündə, həm də yer qabığının gərginlik zonalarında yerləşməsində müəyyən qanunauyğunluqla müşahidə edilir. Həmin gərginlik zonalarının yaranması isə YQTDK mövqeyindən, Yer öz oxu ətrafında fırlanması nəticəsində əmələ gələn geodinamik qüvvələrin təsiri altında yaranması ilə bağlıdır.

Yaranan geodinamik qüvvələrin təsiri altında yer qabığında submeridional istiqamətində miqyasca bir neçə rəngli gərginlik zonaları yaranır. Həmin gərginlik zonaları gərilmə və sıxılma zonalarından ibarət olmaqla şərq istiqamətində növbələşirlər. Gərginlik zonalarının yaranması isə yer qabığının müxtəlif qalınlıqlı olması ilə bağlıdır. Belə gərginlik zonaları öz miqyasına qlobal, regional və məhəlli səciyyəli olmaqla, yer qabığında meridianlar üzrə növbələşirlər.

Yer kürəsində üç qlobal gərilmə zonası müşahidə olunur. Həmin gərilmə zonaları Saki, Atlantik və Hind okeanları hövzələrini əhatə edir. Sakit və Atlantik okeanları hövzələrində səciyyələndirdiyimiz qlobal gərilmə zonaları və onların tərkib hissəsi olan regional gərilmə zonaları, Yer qütbləri arasında, meridianlar üzrə sərbəst yayıldığı halda, Hind okeanı hövzəsində səciyyələndirdiyimiz qlobal və regional gərilmə zonaları ancaq Yer kürəsinin cənub zonalarında sərbəst yayıla bilər. Şimal zonada isə Hind okeanı hövzəsində inkişaf tapan gərilmə zonaları Avroasiya kontinenti tərəfindən məhdudlaşdırılır. Məhz, ona görə də həmin səbəbdən Hind okeanı hövzəsində meridianlar üzrə inkişaf tapan gərilmə zonaları öz inkişaf formasını dərinlik yarıqları vasitəsilə ifadə etməklə məhdudlaşdırırlar. Ona görə də Hind okeanında inkişaf edən gərilmə zonaları Avroasiya kontinenti sahəsində öz ifadəsini, dərinlik yarıqları kimi göstərir.

Həmin dərinlik yarıqları Avroasiya kontinenti ərazisində əsasən üç şaxəyə bölünür. Onlardan biri Ərəbistan yarımadasını Afrika qitəsindən ayıraraq (Qırmızı dəniz vasitəsilə) Aralıq dənizi istiqamətində inkişaf etmişdir. Həmin qlobal yarıqdan bir qol (regional tip yarıq) ayrılaraq, Aralıq dənizinin şərq sahili üzrə şimal istiqamətində (Kıpr adasının şərq sahili üzrə) inkişaf edərək Anadolu yarımadasına daxil olmuşdur. Türkiyədə baş verən zəlzələlər də həmin regional gərilmə yarıqları ilə bağlıdır. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, həmin zona həm də Alp-Himalay kolliziya zonasının cənub zolağını əhatə edir.

Bildirmək istəyirdim ki, Avroasiya materikinin böyük bir sahəsini əhatə edən Alp-himalay kolliziya zonasında məskunlaşmış xalqların əksəriyyəti türkdilli xalqlardır. Yeni yaradılan konsepsiya mövqeyindən kolliziya zonaları yer qabığının inkişafında kontinental qüvvələrin təsiri ilə əmələ gəlir. Bu o deməkdir ki, həmin zonalar gələcəkdə yer qabığının sabit zonasına çevriləcəkdir. Zəlzələ və vulkan kimi, təbiətin ən dəhşətli hadisələri sabit zonalarda baş verir.

Haqverdi HAQVERDİYEV
Geologiya və Geofizika
İnstitutunun aparıcı elmi işçisi,
yer elmləri üzrə fəlsəfə doktoru

ELAN

"Heydər Əliyev və Azərbaycan təbiəti" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçiriləcək

16 iyun 2023-cü il tarixində Bakı şəhərində AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyinə həsr edilmiş "Heydər Əliyev və Azərbaycan təbiəti" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçiriləcək.

Konfransın əsas elmi istiqamətləri:

1. Azərbaycanın təbii kompleksləri, ekosistem tədqiqatları, ətraf mühitin qorunması
2. Bioloji müxtəliflik, onun mühafizəsi və səmərəli istifadəsi
3. Qorunan ərazilər, onların idarə olunması problemləri
4. Azərbaycanın landsaftlarının torpaq və su ehtiyatları
5. Ekoloji və bioloji resursların dinamikası, populyasiya tədqiqatları
6. Paleobiologiya və geobiologiya
7. Canlı növlərin tədqiqinə müasir (o cümlədən molekulyar-genetik) yanaşmalar
8. Azərbaycan təbiətinə dair elektron məlumat bazaları və rəqəmsal xəritələşdirmə
9. İşğaldan azad edilmiş ərazilərin təbiəti
10. Ekoturizm

Tezislər conference.biol.2023@gmail.com elektron ünvanına göndərilməlidir.

Konfransın dili: Azərbaycan və ingilis dilləri

Tezisin göndərilədiyi məktubun mövzu yerində "Konfrans-Azərbaycan təbiəti" sözlərinin yazılması tələb olunur.

Tezis faylının (word) adı birinci müəllifin latın hərfləri ilə yazılmış soyadı və adı ilə başlanmalıdır.

Tezislərin tərtibi qaydaları

Tezisin adından yuxarıda sağdan aid olduğu seksiyanın nömrəsi göstərilir və sonra bir sətir buraxılır.

Tezisin mətni:

Tezislər Word A4 formatında, Arial 12 pt şrifti ilə (sahələr: hər tərəfdən 2 sm qoyulmaqla), sətirlərə 1.05 olmaqla, ən çoxu 1 səhifə həcmində olmalıdır.

Abzaslar arasında məsafə qoyulmur, mətn hər iki tərəfdən düzləndirilir. Tezisin adı ortadan böyük hərflərlə BOLD (qara) şriftlə, bir sətir buraxıldıqdan sonra növbəti sətirdə ortadan BOLD şriftlə tezisin müəlliflərinin ad və soyadları (ad açıq yazılır), bir sətir buraxıldıqdan sonra ortadan italik şrifti ilə hər müəllifin iş yeri, ölkəsi, korrespondent* müəllifin e-mail ünvanı verilir.

Bir sətir buraxıldıqdan sonra abzasdan (abzas - 1 sm) adı şriftlə əsas mətn başlanır.

Tezislər orijinal tədqiqat işlərinin nəticələrini əks etdirməlidir. Tezis təqdim edən şəxslər konfransda mütləq çıxış etməlidirlər.

Tezislər təşkilat komitəsinin dəyərləndirməsindən sonra nəşr üçün qəbul ediləcəkdir. Tələblərə uyğun olmayan tezislər (nümunə) çap olunmayacaq.

Tezislərin göndərilməsi üçün son tarix 14.06.2023-cü ildir.

Tel.: (+994 50) 463 63 27

Şərqsünəşliq İnstitutunda "Müsəlman Şərqi'nin çoxəsrlilik tarixində dönüş nöqtəsi - Türkiyə Cümhuriyyəti" mövzusunda beynəlxalq konfrans

Türkiyə Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi məqsədilə AMEA-nın akademik Z.Bünyadov adına Şərqsünəşliq İnstitutu 20-21 sentyabr 2023-cü il tarixlərində "Müsəlman Şərqi'nin çoxəsrlilik tarixində dönüş nöqtəsi - Türkiyə Cümhuriyyəti" adlı beynəlxalq elmi konfrans keçirəcək.

Şərqsünəşliq İnstitutu konfransda iştirak üçün tezis qəbulunu elan edir. Konfrans Türkiyə tarixi, ədəbiyyatı, iqtisadiyyatı, siyasi və ictimai həyatı, Türkiyə - Azərbaycan əlaqələri və Türkiyə - türk dövlətləri münasibətlərinə dair elmi mövzuları əhatə edən tezislər təqdim oluna bilər.

Tezislər Azərbaycan, türk, ingilis, rus, ərəb dillərində qəbul edilir.

Məruzə tezislərinin mətni 300-350 sözdən ibarət olmaqla, Microsoft Word redaktorunda "Times New Roman" şrifti ilə -14, sətirlərə interval 1,5 olmaqla yazılmalıdır. Tezislər konfransın konfransturk@mail.ru elektron ünvanında qəbul olunur.

Tezislərin qəbulunun son tarixi 1 sentyabr 2023-cü il, qəbul olunan tezislərin elanı tarixi 7 sentyabr 2023-cü ildir.

Konfransda iştirak etməyən müəlliflərin tezisləri çap olunmayacaq.

Ünvan: Bakı şəhəri, H.Cavid pr. 117, AMEA-nın Əsas binası, VII mərtəbə, akademik Z.M.Bünyadov adına Şərqsünəşliq İnstitutu, 715-ci otaq
Tel.: +994 50 700 01 89

MUSABİQƏ

Aşqarlar Kimyası İnstitutu

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi akademik Ə.M.Quliyev adına Aşqarlar Kimyası İnstitutu vakant olan aşağıdakı vəzifənin tutulması üçün müsabiqə elan edir:

"Üzvi birləşmələrin və kompozisiyaların analizi və fiziki-kimyəvi tədqiqat" laboratoriyası üzrə böyük elmi işçi - 1 yer

Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq elan dərc edilən gündən 1 ay müddətinə aşağıdakı ünvanla təqdim edilməlidir.

Ünvan: AZ 1029, Bakı şəhəri, Böyükşor şosesi, 2062-ci məhəllə.
Telefon: 514-96-12

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rəsim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Qəzet "Elm" qəzetinin redaksiyasında yığılır və "CBS" nəşriyyatında çap olunur.

Tiraj: 2000

Политика государственности Гейдара Алиева

Память великого лидера почтили на его родине

При совместной организации Президиума Национальной академии наук Азербайджана и Нахчыванского отделения НАНА состоялась научная конференция "Политика государственности Гейдара Алиева и современность". До начала мероприятия участники конференции возложили цветы к памятнику общенационального лидера Гейдара Алиева и почтили память великого лидера.

Посетив Музей Гейдара Алиева, гости ознакомились с экспонатами, в которых отражены основные моменты жизни и политической деятельности общенационального лидера. Затем участники мероприятия ознакомились с выставкой, организованной в Нахчыванском отделении НАНА в честь 100-летия со дня рождения великого лидера Гейдара Алиева.

Открыв конференцию вступительным словом, председатель отделения академик Исмаил Гаджиев сообщил, что по Распоряжению Президента Ильхама Алиева от 29 сентября 2022 года текущий год был объявлен в Азербайджанской Республике Годом Гейдара Алиева, а 28 ноября был утвержден соответствующий План мероприятий НАНА. Подчеркнув, что научная конференция "Политика государственности Гейдара Алиева и современность" проводится в рамках Года Гейдара Алиева, академик Исмаил Гаджиев рассказал о развитии, которое наблюдалось во всех сферах в период руководства великим лидером страны.

Определяя светлое будущее

Академик отметил, что в первый период руководства страной общенациональный лидер превратил Азербайджан из отсталой аграрной страны в развитую индустриальную республику; второй период руководства Гейдара Алиева пришелся на сложные для нашей страны годы. Подчеркнув, что Гейдар Алиев спас Азербайджан от угрозы гражданской войны и раскола и вписал свое имя в историю в качестве настоящего спасителя, председатель отделения добавил, что в годы руководства великим лидером республикой по его инициативе были реализованы многочисленные мероприятия, которые внесли весомую лепту в развитие страны и определили светлое будущее народа.

В своем выступлении академик Исмаил Гаджиев также рассказал об успехах, достигнутых в республике в различных сферах в период руководства Гейдара Алиева.

Затем с докладом "Учение Гейдара Алиева о независимой государственности и современный период" выступил президент НАНА академик Иса Габиббейли. В своем докладе академик подчеркнул, что Гейдар Алиев является одним из выдающихся политических лидеров мира.

Отметив, что в связи со 100-летним юбилеем Гейдара Алиева в Национальной академии наук Азербайджана проводятся научные конференции и другие соответствующие мероприятия, руководитель НАНА добавил, что целью этих мероприятий является еще более глубокое изучение фактов, связанных с личностью, жизнью и политическим наследием Гейдара Алиева. Академик также рассказал о книгах и научных трудах, изданных в НАНА в рамках Года Гейдара Алиева.

Идеи лидера приносят свои плоды

Далее президент НАНА рассказал о проводимой Гейдаром Алиевым в первый период руководства страной дальновидной политике, нацеленной на будущую независимость Азербайджана, о внимании, которое он уделял развитию нефтеперерабатывающей промышленности, результатам, к которым привела заложенная им нефтяная стратегия, а также о постановлениях, принятых в нахчыванский период деятельности общенационального лидера, и важных мероприятиях, реализованных по его инициативе.

Говоря об итогах 44-дневной Отечественной войны, академик Иса Габиббейли рассказал о широкомасштабных созидательных работах, которые ведутся в Карабахе, и решительной политике, претворяемой в жизнь Президентом Ильхамом Алиевым в связи с открытием Зангезурского коридора. Подчеркивалось, что идеи Гейдара Алиева приносят свои плоды и сегодня, глава государства Ильхам Алиев ведет Азербайджан вперед в свете идей великого лидера, нацеленных на светлое будущее страны, эти идеи успешно претворяются в жизнь его достойным преемником в соответствии с требованиями современности.

В заключение своего выступления академик Иса Габиббейли преподнес в дар Нахчыванскому отделению НАНА третье издание "Красной книги" Азербайджанской Республики.

Затем с докладом "Гейдар Алиев и азербайджанская наука" выступил и.о. первого вице-президента НАНА академик Ариф Гашимов. Он рассказал о создании в Азербайджане по инициативе

общенационального лидера Гейдара Алиева национальной системы науки, подготовке высококвалифицированных национальных кадров, мероприятиях, реализованных для обеспечения защиты ученых и представителей интеллигенции.

Для единства тюркского мира

Говоря о вкладе Гейдара Алиева еще в первый период его руководства страной в развитие науки, а также главного храма науки в республике - Академии наук - ученый рассказал об успехах отечественной науки в период независимости и современной деятельности научно-исследовательских институтов, учрежденных по инициативе общенационального лидера.

Далее вице-президент НАНА академик Ирада Гусейнова выступила с докладом "Гейдар Алиев и природа Азербайджана", в котором рассказала о реализованных великим лидером мероприятиях, нацеленных на решение экологических проблем и сохранение природного богатства страны, особенно - о проведенной в период независимости земельной реформе и присоединении Азербайджана к международным конвенциям по защите биоразнообразия и окружающей среды.

Академик Гусейнова также говорила о деятельности институтов природных ресурсов и биоресурсов и высоко оценила труд ученых Нахчывана во время подготовки третьего издания "Красной книги" Азербайджанской Республики.

Помимо этого, на конференции были прослушаны доклады генерального директора Института истории, этнографии и археологии Нахчыванского отделения НАНА члена-корреспондента НАНА Гаджи Фахраддина Сафарли ("Миссия спасителя в деятельности общенационального лидера Гейдара Алиева"), генерального директора Института искусства, языка и литературы отделения члена-корреспондента НАНА Абульфазы Гулиева ("Вопросы, связанные с идеей единого Азербайджана, в наследии Гейдара Алиева") и заведующего отделом Института истории, этнографии и археологии доктора исторических наук, доцента Эмина Шихалиева ("Гейдар Алиев и тюркский мир").

В этих выступлениях ученых речь шла о реализованных великим лидером мероприятиях, нацеленных на защиту интересов народа и культурных ценностей, обеспечение целостности Азербайджана и единства тюркского мира.

Пропаганда в мировом масштабе

стр. 10 ⇨

В контексте современных геополитических вызовов

стр. 10 ⇨

Поворотный момент

стр. 11 ⇨

Зарубежные сейсмологи посетили Карабах

стр. 12 ⇨

Пропаганда в мировом масштабе

Сотрудничество ученых и библиотекарей внесет весомую лепту в развитие науки

Состоялось очередное заседание Ученого совета Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА. В мероприятии приняли участие президент НАНА академик Иса Габиббейли, члены Ученого совета, директор Азербайджанской национальной библиотеки имени М.Ф.Ахундова (АНБ) профессор Керим Тахиров, сотрудники отдела электронной академии аппарата Президиума НАНА.

Открыв заседание вступительным словом, академик Иса Габиббейли ознакомил присутствующих с вопросами, стоящими на повестке дня. Поздравив ряд ученых института с юбилеями, академик высоко оценил их деятельность и вручил им Почетные грамоты.

Руководитель НАНА поблагодарил директора АНБ за передачу Институту литературы изданных библиотекой библиографических указателей.

Библиотечная система - на должном уровне

В своем выступлении на церемонии академик Иса Габиббейли сообщил, что сегодня Азербайджанская национальная библиотека, известная своим богатым наследием, является одной из ведущих библиотек республики, которая оказывает услуги читателям с помощью современного, постоянно совершенствующегося электронного каталога. Сказав, что Азербайджанская национальная библиотека является основной библиотекой, к которой больше всего обращаются наши ученые и представители интеллигенции, академик Иса Габиббейли добавил, что она сохранила статус национальной библиотеки благодаря стараниям великого лидера Гейдара Алиева, и сегодня эта библиотека является примером в сфере организации библиотечного дела в стране.

Руководитель НАНА отметил, что во время пандемии библиотека сыграла важную роль в продолжении

нашими учеными своих научных исследований, и подчеркнул заслуги профессора Керима Тахирова в достижении АНБ своего нынешнего уровня. Академик сообщил также, что международные библиотечные организации и научная общественность также считают Керима Тахирова специалистом-профессионалом, он на должном уровне представляет библиотечную систему республики на проходящих за рубежом мероприятиях.

Реалии и задачи

Сказав, что сегодня Азербайджанская национальная библиотека передает Институту литературы 479 книг в 104 наименованиях, академик Иса Габиббейли выразил уверенность в том, что, будучи ценными источниками, эти книги сыграют важную роль в проведении нашими учеными дальнейших исследований и внесут весомую лепту в развитие отечественной науки.

В свою очередь, профессор Керим Тахиров выразил уверенность в том, что подобное сотрудничество внесет весомую лепту в развитие науки.

Затем были рассмотрены вопросы, связанные с исследованием жизни и деятельности ряда исторических личностей и деятелей литературы, задачами, стоящими перед отечественной наукой в современный период, подготовкой ко Второму литературно-книжному фестивалю тюркского мира, проведением 100-летних юбилеев выдающегося ученого-литературоведа Кя-

мала Талыбзаде и видного поэта, литературоведа Гасыма Гасымзаде.

Далее о своих зарубежных командировках рассказали сотрудники института - доктора филологических наук, профессора Асиф Рустамли, Алмаз Ульви Биннатова, Абид Тахирли и Марзия Наджафова, доктор философии по филологии Шафа Алиева.

На мероприятии также был прослушан доклад исполнительного директора Института литературы доктора философии по филологии, доцента Мехмана Гасанли на тему "Электронный институт литературы: реалии и задачи".

Подходить со всей ответственностью

А в заключение ученой секретарь института доктор философии по филологии, доцент Айгюн Багирли рассказала о стоящих на повестке дня вопросах, связанных с издательской деятельностью, проведением конкурсов и т.д.

Затем выступили профессора Газанфар Пашаев, Имамверди Гамидов, доктор филологических наук Абид Тахирли и доктор философии по филологии Исмихан Османлы, которые рассказали о вкладе Азербайджанской национальной библиотеки в развитие литературоведения в стране.

В заключение выступил директор Азербайджанской национальной библиотеки профессор Керим Тахиров, который подчеркнул, что сегодня основной целью библиотеки является пропаганда в мировом масштабе успехов нашей республики, достигнутых под руководством Президента Ильхама Алиева. Он отметил, что руководимое им учреждение всеми силами и со всей ответственностью оказывает необходимые услуги ученым, представителям интеллигенции, студентам, одним словом, всем читателям.

Сказав, что передаваемые книги внесут важную лепту в развитие науки в Азербайджане, профессор Керим Тахиров поблагодарил руководство НАНА и всех участников мероприятия за внимание, оказанное деятельности Азербайджанской национальной библиотеки и его самого, и сообщил, что сотрудничество между двумя организациями продолжится и в дальнейшем.

В контексте современных геополитических вызовов

Многогранные отношения между Азербайджаном и Пакистаном опираются на принципы дружбы и братства

В Институте философии и социологии (ИФС) НАНА состоялась республиканская конференция "Гейдар Алиев и азербайджано-пакистанские отношения". Открыв мероприятие вступительным словом, президент НАНА академик Иса Габиббейли сообщил, что продолжающиеся во многих сферах многогранные отношения между Азербайджаном и Пакистаном опираются на принципы дружбы и братства.

Рассказав о заслугах общенационального лидера Гейдара Алиева в развитии двусторонних связей, академик подчеркнул, что в настоящее время эта политика успешно продолжается Президентом Ильхамом Алиевым.

Сказав, что Азербайджан поддерживает Пакистан во всех вопросах, руководитель НАНА отметил, что на многих международных платформах оба государства выступают, исходя из одинаковых интересов, координируют свою деятельность и безусловно поддерживают друг друга.

Академик Иса Габиббейли сообщил, что сотрудничество с Пакистаном успешно продолжается и в научной сфере, научные структуры обеих стран осуществляют совместную деятельность в подготовке докторантов и диссертантов. Академик подчеркнул, что в рамках двустороннего сотрудничества в НАНА планируется предоставить диссертантам из Пакистана возможность получить бесплатное образование. Ученый также добавил, что в Лахорском государственном университете Пакистана на языке урду была издана книга, посвященная творчеству великого азербайджанского поэта Низами Гянджеви.

В своем выступлении гендиректор ИФС профессор Ильхам Мамедзаде рассказал о разносторонних связях между государствами и проанализировал их экономическую и политическую значимость. Он также подчеркнул, что одним из факторов расширения двусторонних связей является реализация мероприятий в сфере развития науки и образования.

Далее было прослушано онлайн-выступление ректора Престонского университета Пакистана профессора Абдула Басита "Пакистано-азербайджанские отношения в контексте современных геополитических вызовов", в котором он сообщил, что связи между двумя странами стали налаживаться еще в прошлом веке, а за последние 30 лет эти отношения, опирающиеся на историческую, культурную, религиозную, политическую общность, достигли высокого уровня развития. Абдул Басит рассказал о геополитических проблемах, с которыми в современный период столкнулись Пакистан и Азербайджан, и отметил, что в ходе азербайджано-армянского конфликта Пакистан всецело осудил захватническую политику Армении, поддержал Азербайджан и признал его территориальную целостность.

На мероприятии свой доклад на тему "Гейдар Алиев и Мухаммед Али Джинна - два гениальных отца нации" представил главный редактор пакистанской газеты Daily Ittehad, вице-президент Совета редакторов пакистанских газет Тахир Фарук. Он рассказал о заслугах двух гениальных личностей, которые сыграли важную роль в политической жизни Азербайджана и Пакистана, перед своими народами.

Тахир Фарук подчеркнул, что общенациональный лидер азербайджанского народа Гейдар Алиев сыграл исключительную роль в построении независимого Азербайджана и формировании его будущего.

5 июня в парке Академии наук перед главным зданием НАНА открылся II фестиваль литературы и книги тюркского мира (II LitBookFest), который продлится до конца недели - до 11 июня.

Мероприятие организовано Международным союзом турецких авторов, Союзом писателей Азербайджана (АСП), Министерством культуры нашей страны, комитетом по культуре ММ, НАНА, Исполнительной властью Баку, Международным фондом турецкой культуры "Наследие", Международной турецкой академией, ТЮРКСОЙ, ТЮРКПА, Институтом Эмре.

Мероприятие началось с Государственного гимна Азербайджанской Республики. Затем были представлены проекты "Элегия Аскарнаме" и "Слово храбрых", посвященные ветеранам второй Карабахской войны.

В своем выступлении председатель Союза писателей Азербайджана Анар Рзаев отметил, что в этом году фестиваль посвящен 100-летию образования Турецкой Республики и 100-летию со дня рождения общенационального лидера Гейдара Алиева и выразил уверенность, что мероприятие будет способствовать нерушимому единству тюркского мира, дальнейшему укреплению связей тюркских государств с единой культурой, литературой и историей. "Я благодарен гостям из

Нерушимое единство

В Баку состоялся II фестиваль литературы и книги тюркского мира

братских тюркских государств, сыгравших исключительную роль в организации фестиваля и принявших в нем участие", - заключил народный писатель.

Затем выступила председатель комитета Милли Меджлиса по культуре Ганира Пашаева, которая подчеркнула, что фестиваль является еще одним ярким примером дружбы и единства тюркских государств. "В этом году, - поделилась депутат, - на фестивале было представлено больше книг, написанных об истории нашей Великой Победы,

они гордо украшают книжные стенды прилавков".

Состоявшийся в Самарканде (Узбекистан) в ноябре прошлого года IX саммит Организации тюркских государств, продолжила она далее, является очередным этапом в укреплении единства тюркского мира, на котором Президент Ильхам Алиев в очередной раз подчеркнул важность развития сотрудничества между тюркскими государствами во всех сферах. "Глава нашего государства во время своего выступления на саммите, заявив

о важности тюркского единства с общим историко-культурным наследием, особо отметил значение Победы, одержанной в Отечественной войне, а также значение Зангезурского коридора для всего тюркского мира".

Через выступления всех ораторов (народный поэт Сабир Рустамханлы, депутат ММ Джаваншир Фейзиов, вице-президент НАНА академик Дильгам Тагиев, генеральный директор Института рукописей имени Мухаммада Физули НАНА академик Теймур Керимли, представители ряда международных организаций) красной нитью прошла мысль, что фестиваль является большим праздником слов, что он укрепит литературные и культурные связи между тюркскими народами и поможет молодому поколению узнать великих личностей тюркского мира.

Отметим, что в организованной в рамках фестиваля книжной ярмарке участвуют различные издательства, а каждый день фестиваля называется в честь страны-участницы - например, День Азербайджана, День Турции, День Казахстана и т.д.

Кроме того, в рамках фестиваля организованы различные научные конференции, симпозиумы, уроки поэзии, встречи с известными авторами тюркского мира и авторграф-сессии. Также впервые на этом фестивале ожидается показ фильмов в формате летнего кино.

Фейхоа цветет в июне

В условиях изменения климата большое влияние на флору оказывают экологические факторы

Известно, что фейхоа (Feijoa Assa Berg) является типичным субтропическим растением, родина которого - субтропические районы Южной Америки. Однако в 1960 году азербайджанские дендрологи переселили его за пределы естественного ареала в новые места обитания (этот процесс называется интродукцией) - в данном случае, - на Абшеронский полуостров.

С тех пор изучение, ботаническое описание и способы размножения этого растения в условиях полуострова стало одним из направлений научных исследований ученых Института дендрологии (ИД) Министерства науки и образования (МНО). Поскольку интродукция - это процесс введения в некую экосистему чужих ей видов - для ботаников было чрезвычайно важным определить, сможет ли хрупкое субтропическое растение приживаться в суровых условиях Абшерона с его засушливым климатом и режимной водоподачей.

Природный источник йода

Оказалось, что Feijoa Assa Berg достаточно устойчива, и абшеронский климат ее не страшна. По мнению научного сотрудника ИД Афет Багирлы, которая на экспериментальной площадке института регулярно проводит исследования фейхоа, ее плоды столь же экзотичны, как и их цветы. "Растение, - поделилась она, - имеет богатый состав плодов, это природный источник йода и других, не менее важных, лекарственных компонентов. Поэтому, учитывая ее технико-экономическое значение, считаем необходимым создание массовых насаждений".

Отметим, что один из видов фейхоа - Feijoa Sellowiana Berg -

культивируется как в комнатных (или тепличных), так и уличных условиях. Это вечнозеленое низкорослое дерево или кустарник до шести метров высотой с серовато-желтыми ветвями и длиной листьев до 4-6 см. Растение имеет однолепестковые белые (с темно-розовым нутром) цветки - одиночные или собранные в восходящие соцветия, количество цветков в группе - от трех до пяти. Время цветения фейхоа - июнь.

Семена теплолюбивого и засухо-морозостойкого Feijoa Sellowiana Berg, выращенные в теплицах Института дендрологии, собирали с ее плодов, и согласно всем агротехническим правилам, высеивали на подготовленный субстрат на открытой местности. "Оптимальная температура воздуха для вегетационного периода, - поясняет специалист, - 18-200 градусов, для цветения 200-250. В жаркие летние дни рост прекращается, плоды развиваются плохо, а когда начинаются первые осенние дожди, растение снова идет в рост - об этом свидетельствуют соответствующие исследовательские методы, изучающие стадии цветения, плодородия и продуктивности".

Фейхоа прекрасно растет на глинисто-песчаных почвах, где грунтовые воды залегают глубоко. В нашей стране в дикой природе фейхоа растет, конечно, в субтропической Лянжаранской зоне, где вегетация заканчивается в конце марта-начале апреля - в отличие от Абшерона, где она начинается и заканчивается на 10-15 дней раньше. И в том, и в другом случае растение цветет дважды в год - наиболее интенсивно весной и летом, и относительно слабо - осенью. Зависит это от многих причин. К примеру, согласно наблюдениям ученых, цветение и плодородие Feijoa Sellowiana Berg, интродуцированной в условиях Абшерона,

зависит главным образом от факторов внешней среды.

В условиях Абшерона и Габалы

"В целом цитрусовые хорошо растут и дают качественные семена и плоды в климатических и почвенных условиях нашего полуострова - так же, как и у себя на родине. Высаживать растение можно даже на участках земли, где не смогли бы вырасти, к примеру, чай, лимоны и мандарины. Фейхоа не нужно защищать от мороза, как другие цитрусовые, а наиболее продуктивные периоды для фейхоа - это обычно середина октября и ноябрь", - заключила Багирлы.

Продуктивность облепихи крушиновидной (Hipporhae L) в условиях сухого субтропического климата Абшерона и естественных почвенно-климатических параметрах Габалинского района в зависимости от экологических условий изучали сотрудники ИД - заведующий отделом экологии и изменения климата Гусейнага Асадов и научный сотрудник лаборатории систематики Кямала Садырлы.

По окончании исследований ботаники пришли к выводу, что экологические факторы в условиях изменения климата оказывают определенное влияние на это растение. Так, получить высокий урожай этого ценного представителя флоры в условиях Абшеронского полуострова можно, по их мнению, только при эффективном проведении агротехнических мероприятий. И тогда масло, полученное из сока и семян облепихи, будет таким же качественным, как и масло, полученное из облепихи габалинской.

О пользе плодов этого ценного сырья, богатого минералами и витаминами, для производства лекарственных препаратов известно всем. В народной медицине сок и масло, полученные из него, применяют при лечении заболеваний легких, печени, желудочно-кишечного тракта, суставов и других заболеваний. То есть, в нем содержатся все необходимые для человеческого организма вещества - кислоты, азотистые вещества, масла, минеральные соли, ферменты, гликозиды, фитонциды и другие биологически активные вещества: эти качества за облепихой признаны еще с древних времен.

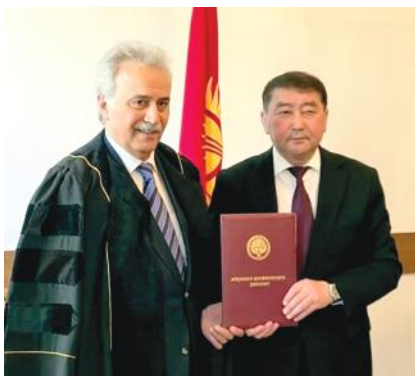
(продолжение на стр. 12)

Крепнет сотрудничество

Азербайджанский ученый удостоен звания Почетного профессора Кыргызского национального университета

Генеральный директор Института экономики Министерства науки и образования доктор экономических наук, профессор Назим Музаффарли (Иманов) удостоен звания "Почетный профессор Кыргызского национального университета (КНУ)". Решение об этом принял Ученый совет КНУ.

На торжественном мероприятии, состоявшемся 2 июня в Кыргызском национальном университете, ректор вуза Толобек Абдрахманов вручил Назиму Музаффарли диплом почетного профессора. Кроме того, между КНУ и Институтом экономики был подписан меморандум о взаимопонимании по сотрудничеству в сфере науки и образования, который скрепили своими подписями руководители двух структур.

Кроме того, азербайджанская делегация во главе с профессором Назимом Музаффарли (в состав которой вошли также руководитель Научного центра реконструкции постконфликтных территорий Института экономики доцент Азер Сафаров, ведущий научный сотрудник доцент Фамиль Рустамов) приняла участие в международной научно-практической конференции "Устойчивое развитие в условиях экономических и экологических вызовов", организованной общественным фондом "Общество и наука".

Азербайджанские ученые выступили на ней с докладами, после которых состоялись широкие обсуждения.

Отметим, что конференция организована при поддержке Межгосударственного фонда гуманитарного сотрудничества СНГ. В международном мероприятии приняли участие ученые и исследователи из Азербайджана, России, Казахстана, Кыргызстана, Беларуси, Молдовы, Узбекистана.

Поворотный момент

Институт востоковедения НАНА проведет международную конференцию к 100-летию Турецкой Республики

В этом году 29 октября исполняется 100 лет со дня образования Турецкой Республики. По этому поводу 20-21 сентября нынешнего года Институт востоковедения имени академика Зии Буниятова НАНА проведет международную научную конференцию на тему "Поворотный момент в многовековой истории мусульманского Востока - Турецкая Республика".

В институте уже начался прием заявок на участие в конференции. На мероприятие могут быть представлены тезисы, охватывающие научные темы по истории, литературе, экономике, политической и общественной жизни Турции, связям между братской страной и Азербайджаном, отношениям между тюркскими государствами.

Тезисы принимаются на азербайджанском, турецком, английском, русском и арабском языках.

Желающие принять участие в конференции могут до 1 сентября отправить тезисы по адресу konfransturk@mail.ru. Список принятых тезисов будет объявлен 7 сентября.

Тезисы авторов, не участвующих в конференции, публиковаться не будут.

Песня вечности

В ЦНБ НАНА организована выставка ко дню рождения Микаила Мушфига

5 июня - день рождения видного представителя азербайджанской литературы XX века Микаила Мушфига. По этому поводу в Центральной научной библиотеке НАНА была организована выставка.

На ней представлены книги из библиотечных фондов, среди которых - "Избранные произведения", "Микаил Мушфиг. Библиография", "Песня вечности", "Мушфиг и фольклор", "Мои дни с Мушфигом", "Три ветки" и другие.

В издания также вошли произведения и переводы бессмертного Мушфига в различных поэтических жанрах и написанные в разные годы.

Отметим, что свое поэтическое творчество Микаил Мушфиг начал в 1926 году со стихотворения "Бу гюн", опубликованного в газете "Гяндж ишчи". Через год он уже публикует свои стихи в журналах "Просвещение и культура", "Комсомол".

Самый продуктивным для поэта стал 1932 год. Именно в это время выходят его книги "Голоса дня", "Удары", "Хлопок", затем одна за другой - "Стихи", "Пастух", "Мой друг", "Сломанный саз", "Свобода".

Микаил Мушфиг придавал особое значение детской литературе. Об этом свидетельствуют его книги "Шянголь. Шюнголь. Мянголь", сказки "Крестьянин и змей", поэмы "Гая", "География", "Школьный Восток", "За Захру" и другие произведения.

В 1937 году он подготовил к печати книги "Чаглаян", "Утро", "Песнь вечности", "Снова был бы тот сад", "Листья чувств", "Тертерские песни", которые считаются наиболее ценными произведениями в его творчестве.

Молодой ученый - во главе института

Доцент Фархад Гулиев представлен Ученому совету Института археологии, этнографии и антропологии

Назначен исполняющий обязанности директора Института археологии, этнографии и антропологии НАНА. Им стал доктор философии по истории, доцент Фархад Гулиев. На собрании, которое прошло по этому поводу, президент НАНА академик Иса Габиббегли представил Фархада Гулиева Ученому совету института.

Напомним, что до этого Фархад Гулиев руководил Карабахской археологической экспедицией института, работал на должности заведующего научно-фондовым и экспозиционным отделом этого научного учреждения, а также руководил азербайджано-японской и азербайджано-корейской международными археологическими экспедициями, проводил совместные с турецкими археологами исследования. Важные научные достижения Фархада Гулиева связаны с обнаружением и исследованием археологического памятника эпохи неолита Гейтепе.

Статьи ученого, посвященные археологии Азербайджана, публиковались в зарубежных журналах с высоким импакт-фактором, две его книги изданы в республике, а две - за рубежом.

Фейхоа цветет в июне

В условиях изменения климата большое влияние на флору оказывают экологические факторы

(начало на стр. 11)

С другой стороны, одним из важнейших свойств облепихи является ее способность поглощать молекулярный азот из атмосферы - за счет того, что в корнях растения есть азотфиксирующие бактерии, улучшающие и обогащающие почву, а также рекультивирующие землю. "Создавая новый фитоценоз, - отметил Асадов, - растение делает почву пригодной для возделывания и повышает ее продуктивность. Поэтому мы и рекомендуем широко использовать уникальную облепиху в озеленении".

Золотая ягода, сибирский ананас

Рiprhoae L занимает особое место во флоре Азербайджана. За внешний вид и редкие целебные свойства его называют "золотой" ягодой, "золотым" фруктом, а за приятный экзотический аромат - "сибирским ананасом". Его ягоды по вкусу напоминают смесь лимона и ананаса. Хотя по вкусу он и напоминает ананас, но с точки зрения лечебной ценности плоды облепихи превосходят ананас. И самым ценным является, бесспорно, масло, полученное из плодов и семян облепихи.

Отметим, что химический состав плодов облепихи, произрастающей в нашей стране, был изучен учеными Института ботаники еще пять лет назад. Тогда же была разработана биотехнология получения

биологически активного концентрата на основе плодов растения, богатых витаминами С и В, каротинами, полифенолами (флавоноиды и катехины), органическими кислотами и т.д.

В дикой природе облепиха произрастает в долинах рек и на песчаных почвах на высоте до двух тысяч метров над уровнем моря в Средней, Восточной и Западной Азии, а также на Кавказе. В Азербайджане встречается в Шеки-Загатальском, Губа-Хачмазском, Балакен-Исмаиллинском, Габалинском, Огузском районах и в Нахчыванской Автономной Республике.

В научных исследованиях Кямали Садыговой использовались зрелые плоды облепихи, выращенные в условиях Абшерона и Габалы, собранные в обоих регионах в

октябре и ноябре 2022 года. В эксперименте использовалось до ста плодов, и на выходе ученые заметили существенную разницу в массе, качестве сока и количестве сухого вещества плодов. Так, "абшеронская" масса плодов облепихи составляет 58,4 г, сока - 43,1 г, сухого вещества в плодах - 15,3 мг, сухого вещества в соке - 7,1 мг. А "габалинская" масса составляет 60,6 г, сока - 58,4 г, сухого вещества в плодах - 16,9 мг, сухого вещества в соке - 9,4 мг. "Налицо - влияние климатических и почвенных факторов эколого-географических районов на синтез биологически активных и питательных веществ внутри клеток растения. Это дает нам возможность определить подходящее время для полного созревания и сбора продукта. То есть на основании проведенных исследований можно сделать вывод, что состав плодов растения зависит от почвенно-климатических условий места его произрастания, степени зрелости и времени сбора. В среднем пяти-шестилетние кусты облепихи весят 5-8 кг, с одного гектара можно собрать до 45-50 центнеров плодов, а уже из них сделать 520 кг бесценного масла", - резюмирует ученый.

Кстати, облепиха широко применяются не только в оздоровительных целях, но и в ландшафтной архитектуре, а также - благодаря разнообразию цветовых оттенков - в озеленении садов и парков.

Галия АЛИЕВА

Для качества научных изданий

В Стамбуле завершилась XVII Генеральная ассамблея Европейской ассоциации научных редакторов

Директор издательства "Элм" ("Наука") Национальной академии наук Азербайджана, председатель Азербайджанского регионального отделения Европейской ассоциации научных редакторов (EASE-The European Association of Science Editors) доктор философии по филологии Сабухи Гахраманов принял участие на XVII Генеральной ассамблее EASE, которая проходила в Стамбуле.

В рамках мероприятия Сабухи Гахраманов провел встречи с Мехметом Миратом Сатоглу - директором Национальной академической сети и информационного центра ULAKBIM, который функционирует при Совете по научно-технологическим исследованиям Турции (TUBITAK), а также с исследователями и специалистами из различных стран, принял активное участие в дискуссиях, на которых обсуждались вопросы, связанные с профессиональным разви-

тием научных редакторов, улучшением глобальных стандартов и качеством научного редактирования и т.д.

Помимо этого, директор издательства "Элм" принял участие в конференции "Качественное научное издание", которая состоялась в рамках XVII Генеральной ассамблеи EASE.

В ходе конференции, в которой приняли участие около 200 ученых и специалистов из 36-ти стран, прошли сессии, охватывающие такие темы, как "Научное издательство: качество, этика и честность - каким должно быть хорошее научное издательство?",

"Что значит качество для издателей, редакторов и авторов, и соответствуем ли мы этому?", "Требования, предъявляемые к показателям качества индексирования" и т.д.

Отметим, что другие члены Азербайджанского отделения EASE подключились к конференции в онлайн-формате.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Зарубежные сейсмологи посетили Карабах

Участники 7-й международной конференции "Сейсмология и инженерная сейсмология", посвященной 100-летию со дня рождения великого лидера Гейдара Алиева, и организованной совместно МЧС Азербайджанской Республики, Национальной академией наук Азербайджана и Республиканским центром сейсмологической службы НАНА посетили город Шуша.

В визите приняли участие сейсмологи и специалисты из зарубежных стран, а также сотрудники Республиканского центра сейсмологической службы - Рамиз Искендеров, Тельман Джафаров, Алтай Джафаров, Вусалия Рафигтызы, Нурана Мамедова. В рамках визита гостям была представлена подробная информация об освобожденных территориях Азербайджана и городе Шуша.

Гости впервые ознакомились с разрушениями, учиненными армянами в Физулинском районе. Следующим пунктом их поездки стала Шуша. Гостям была дана подробная информация о многих памятниках истории и культуры жемчужины Азербайджана. Участники поездки также посетили фотовыставку "Гейдар Алиев и Карабах", долину Джидыр дюзю, Дом-музей Бюль-Бюля и Мавзолеей известного азербайджанского поэта Моллы Панаха Вагифа.

На этом конференция завершила свою работу.

New regional study sheds light on the impacts of climate change on the right to education in South-East Europe

Past warnings from the scientific community have now become our reality: the effects of climate change are no longer isolated emergencies, but have become the new global norm. In 2021 alone, 23.7 million people were internally displaced due to climate-related disasters (IDMC) and these numbers continue to rise each year. As a result, climate-displaced people, especially the most vulnerable and marginalised groups, have their right to education compromised by direct and indirect barriers to education, according to UNESCO.

In recent decades, South-East Europe has experienced extreme episodes of climatic disasters, followed by massive climate-induced surges in migration and mobility. With the aim to produce guidance for policy makers to ensure that the right to education for climate-affected persons does not go unfulfilled, UNESCO carried out comparative case studies in Bosnia and Herzegovina, the Republic of Moldova and Serbia.

Based on these studies, the report found that the most direct barriers to education arise from infrastructural damage to schools as well as school closures following extreme flooding linked to climate change, both of which occur in each country studied.

Moreover, the report examined these countries' specific vulnerabilities to climate change and related mobility. The Republic of Moldova, for instance, is experiencing displacement among its agricultural and rural populations due to climate-related livelihood losses. Similarly, in Bosnia and Herzegovina and Serbia, there are high numbers of internally displaced persons, refugees, asylum seekers and migrants in unstable housing who are at high risk of future displacement as floods continue to worsen.

While there are many comprehensive policies addressing refugees and their needs, there are few dedicated solely to internally displaced persons. In a further complication, those displaced by climate change are not considered internally displaced persons according to the national legislation of any of the countries studied.

Climate-displaced persons remain politically invisible in national frameworks and, as a result, strategies to ensure the right to education of these groups are non-existent, despite the very real barriers.

The report further reveals that disaster risk reduction and disaster risk management plans focus on the impact that education can have on climate resilience, rather than inversely considering education continuity in post-disaster responses.

To address both the common barriers to education as well as the national specificities, it is imperative that all action taken be intersectoral and multi-faceted. To that end, the report provides operational policy guidance for policymakers, and UNESCO will continue to advocate for the pursuit of SDG 4, Quality Education for all, amidst climate change and climate displacement. This report is one of the several regional reports released this year and will contribute to the development of a Global Report, to be published by the end of 2023.

Адрес: Баку, AZ 1001,

ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "СБС".
Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000